

Міністерство освіти і науки України
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Навчально-науковий інститут філології та історії
Кафедра української мови, літератури та методики навчання

Наталія Гричаник, Тетяна Клейменова

**КУРСОВА РОБОТА
З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ /
ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
*НАПИСАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ, ЗАХИСТ***

Методичні рекомендації
для студентів спеціальності
014 Середня освіта (Українська мова і література)

Глухів – 2023

УДК _____
К__

*Рекомендовано до друку Вченою радою Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
(протокол № 13 від 26. 04. 2023 р.).*

Рецензенти:

- Л. Я. Бірюк** – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки і психології початкової освіти Навчально-наукового інституту педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка
- Т. В. Бикова** – доктор філологічних наук, професор, професор кафедри української літератури Українського державного університету імені М. П. Драгоманова.

Гричаник Н. І., Клейменова Т. В.

К__ Курсова робота з історії української літератури / історії зарубіжної літератури: написання, оформлення, захист : методичні рекомендації для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) / автори-укладачі Н. І. Гричаник, Т. В. Клейменова. – Глухів : Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2023. – 70 с.

ISBN 978-966-376-110-7

У методичних рекомендаціях уміщено поради щодо структури, особливостей написання та вимоги до оформлення й захисту курсових робіт з історії української літератури / історії зарубіжної літератури для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література). Методичні рекомендації складаються із шести розділів і додатків, де представлено зразки оформлення структурних частин курсової роботи.

Видання розраховане на викладачів і студентів педагогічних закладів вищої освіти України.

УДК _____

ISBN 978-966-376-110-7

© Гричаник Н. І., Клейменова Т. В., 2023
© Глухівський НПУ ім. О. Довженка, 2023

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
Розділ 1 Загальні положення та вимоги до курсової роботи з історії української літератури / історії зарубіжної літератури.....	5
Розділ 2 Основні етапи виконання курсової роботи.....	8
Розділ 3 Структура та зміст курсової роботи.....	10
3.1. Структурні компоненти вступного розділу.....	11
3.2. Характеристика змістового наповнення розділів роботи.....	18
3.3. Формулювання висновків дослідження.....	20
3.4. Список використаних джерел.....	21
3.5. Додатки до курсової роботи.....	22
Розділ 4 Оформлення курсової роботи.....	22
4.1. Мова та стиль курсової роботи, дотримання академічної доброчесності під час її виконання.....	22
4.2. Технічні вимоги до оформлення.....	29
4.2.1. Комп'ютерний набір тексту роботи й особливості нумерації сторінок.....	29
4.2.2. Специфіка оформлення таблиць, схем, ілюстрацій та переліку умовних позначень (за необхідності).....	31
4.2.3. Оформлення цитувань і покликань на використані в дослідженні джерела.....	35
4.2.4. Правила оформлення переліку використаної літератури та додатків до курсової роботи.....	36
Розділ 5 Підготовка до захисту та захист курсової роботи з історії української літератури / історії зарубіжної літератури.....	39
Розділ 6 Критерії оцінювання курсової роботи.....	41
Список використаних джерел.....	46
ДОДАТКИ.....	48
Додаток А. Перелік орієнтовних тем курсових робіт з історії української та історії зарубіжної літератури.....	48
Додаток Б. Зразок оформлення титульної сторінки.....	50
Додаток В. Зразки оформлення змісту курсової роботи.....	52
Додаток Г. Зразки оформлення вступу курсової роботи.....	54
Додаток Д. Зразок оформлення розділу та підрозділів курсової роботи.....	60
Додаток Е. Зразок оформлення висновків дослідження Тема курсової роботи: «Тема інтелігенції в повістевій прозі Б. Грінченка».....	61
Додаток Ж. Зразки оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел згідно з ДСТУ 8302:2015.....	63
Додаток К. Зразки оформлення додатків.....	66
Додаток Л. Види порушення академічної доброчесності.....	69

ПЕРЕДМОВА

Курсова робота з літератури – це одна з форм самостійної роботи здобувачів вищої освіти за освітнім ступенем «Бакалавр», підготовчий етап до виконання випускних кваліфікаційних робіт, що спонукає студентів до творчої наукової діяльності, результатом чого є власний внесок у теоретичне вивчення обраної літературознавчої проблеми.

Мета запропонованих методичних рекомендацій – допомогти здобувачам освітнього ступеня «Бакалавр» спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) у підготовці якісної курсової роботи з історії української літератури / історії зарубіжної літератури та її успішному захисті.

Видання містить поради щодо особливостей виконання та вимоги до оформлення й захисту курсових робіт з історії української літератури / історії зарубіжної літератури.

Вимоги розроблені відповідно до чинного законодавства України, нормативно-правових документів Міністерства освіти і науки України та державних стандартів оформлювання документів у науковій сфері.

У методичних рекомендаціях викладено етапи виконання курсових робіт, їх структура й особливості змісту, правила та зразки оформлення вступу, основного тексту, висновків, списку використаних джерел, наочного матеріалу, додатків, наголошено на необхідності дотримання академічної доброчесності під час написання курсової роботи, вміщено поради з підготовки до її захисту; розроблено критерії оцінювання якості курсових робіт; укладено список рекомендованої літератури.

Видання адресоване здобувачам вищої освіти освітнього ступеня «Бакалавр» денної і заочної форм навчання.

Розділ 1

Загальні положення та вимоги до курсової роботи з історії української літератури / історії зарубіжної літератури

Підготовка висококваліфікованого фахівця передбачає не лише засвоєння здобувачами освіти знань з освітніх компонентів, а й формування навичок самостійної наукової діяльності. Однією з форм самостійної навчально-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти педагогічних ЗВО є курсова робота.

Курсова робота – це самостійне навчально-наукове дослідження, що передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних знань і практичних навичок із певної навчальної дисципліни.

Курсова робота з історії української літератури / історії зарубіжної літератури – це самостійна творча наукова робота здобувача вищої освіти, що базується на знаннях, здобутих під час вивчення дисциплін літературознавчого циклу в університеті.

Метою написання курсової роботи є поглиблене вивчення конкретної проблеми курсу «Історія української літератури» / «Історія зарубіжної літератури», перевірка здібностей студента / студентки самостійно й творчо застосовувати теоретичні знання при вирішенні практичних питань, формування дослідницьких умінь у процесі самостійної роботи над конкретною темою (проблемою).

Виконання курсової роботи з літератури здійснюється в межах змісту конкретної навчальної дисципліни («Історія української літератури», «Історія зарубіжної літератури»). Курсова робота потребує від здобувача освіти володіння як науковими знаннями, так і методикою дослідницької роботи, що є одним із показників фахової компетентності майбутнього вчителя-словесника та передумовою успішної реалізації ним професійних функцій.

Курсова робота є обов'язковою частиною навчального плану. Написання курсової роботи з історії української літератури / історії зарубіжної літератури передбачено навчальним планом для студентів ОС «Бакалавр» денної і заочної форм навчання за освітньо-професійною програмою «Середня освіта (Українська мова і література)» за спеціальністю 014 Середня освіта, предметною спеціальністю 014 Середня освіта (Українська мова і література) у VII семестрі після засвоєння низки освітніх компонентів, що є науково-теоретичною та методичною основою для здійснення наукового дослідження такого типу. Для написання курсової роботи відводиться один навчальний семестр.

Виконання курсової роботи здобувачами освіти спеціальності 014 Середня освіта відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (Українська мова і література)» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти передбачає формування таких компетентностей:

загальних:

ЗК 3. Здатність до логічного, критичного, аналітичного, абстрактного,

творчого мислення, аналізу та синтезу;

ЗК 8. Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел;

ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, адаптації та дії в новій ситуації, ініціативності та підприємливості;

ЗК 13. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), дотримуватися принципів академічної доброчесності;

фахових:

ФК 1. Здатність до формування в здобувачів освіти ключових і предметних компетентностей та здійснення міжпредметних зв'язків;

ФК 6. Здатність дотримуватися сучасних мовних норм (з іноземної та державної мови), використовувати різні форми й види комунікації в освітній діяльності, обирати мовні засоби відповідно до стилю й типу тексту;

ФК 7. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній та письмовій формах, володіти методикою розвитку зв'язного мовлення здобувачів освіти в процесі говоріння й підготовки творчих робіт;

ФК 10. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі з метою інтерпретації та порівняння мовних і літературних явищ, використання різних методів і методик аналізу тексту;

ФК 18. Здатність до використання інновацій у професійній діяльності в галузі освітніх і лінгвістичних досліджень для проведення власного наукового дослідження, узагальнення й оприлюднення результатів розроблення актуальної проблеми (у науково-методичних виданнях, виступах тощо).

Програмні результати навчання:

ПРН 3. Здобувач вищої освіти обізнаний з елементами наукового дослідження в професійній сфері та методами їх реалізації;

ПРН 8. Уміє працювати з різними джерелами інформації (науковими, довідково-енциклопедичними, художніми, бібліографічними, навчально-методичними, цифровими та ін.), видобувати, обробляти й систематизувати інформацію, використовувати її в освітньому процесі;

ПРН 13. Володіє навичками атрибуції, розрізняє літературно-культурні епохи, напрями, течії, жанри, стилі за їхніми сутнісними характеристиками;

ПРН 14. Порівнює мовні та літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності;

ПРН 15. Використовує гуманістичний потенціал рідної й зарубіжної літератур для формування духовного світу юного покоління громадян України;

ПРН 22. Ефективно спілкується в науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

У процесі написання курсової роботи здобувачі вищої освіти набувають необхідних навичок навчальної і науково-дослідницької роботи:

користуватися бібліотечним фондом, самостійно добирати відповідні наукові джерела, критично осмислювати й систематизувати їх, розробляти план виконання наукового дослідження, застосовувати методику наукового дослідження й правильно визначати проблематику роботи, використовувати різні види літературознавчого аналізу художнього тексту, робити самостійні висновки на основі критичного опанування наукових джерел, чітко й послідовно репрезентувати результати дослідження.

З виконання курсової роботи починається професійне становлення студента / студенти, визначається його / її здатність до самостійного пошуку шляхів розв'язання проблем, пов'язаних із майбутньою професією. Ця наукова робота повинна стати підготовчим етапом до виконання випускних кваліфікаційних робіт, нести характер наукового дослідження, мати теоретичне значення та практичну цінність.

Успішне проведення наукового дослідження та написання курсових робіт залежить від чіткого дотримання основних вимог, що ставляться до них.

Основні вимоги до курсової роботи здобувачів вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література):

- актуальність теми курсової роботи, її повне розкриття;
- наявність самостійно підібраних наукових джерел і їх критичний аналіз, що сприяє розширенню літературознавчого кругозору здобувачів освіти та формуванню власного погляду на обрану проблему;
- дотримання структури курсової роботи, її цілісність, завершеність;
- чітке визначення наукового апарату роботи, залучення як загальнонаукових, так і методів літературознавчого дослідження;
- характеристика історії вивчення проблеми, що розглядається, та сучасного стану її дослідження;
- аналітичне осмислення літературно-художніх явищ, розгляд їх у контексті культурно-історичної епохи, художньо-естетичного періоду, розвитку українського / світового літературного процесу;
- наявність елементів наукової новизни курсової роботи, творчий характер дослідження;
- дотримання принципів академічної доброчесності: неприпустимість плагіату, спотворення фактів під час написання курсової роботи;
- чітке узагальнення та обґрунтування отриманих результатів;
- логічний, послідовний, грамотний виклад матеріалу, науковий стиль роботи;
- правильне оформлення бібліографічних покликань, списку використаних джерел.

Курсова робота виконується державною мовою.

Керівництво курсовими роботами здійснюється кваліфікованими викладачами, у першу чергу, тими, хто має науковий ступінь або/і вчене звання.

Розділ 2

Основні етапи виконання курсової роботи

Підготовка курсової роботи вимагає наполегливості, систематичності в праці впродовж навчального семестру. Раціонально організувати роботу, правильно розподілити свій час, спланувати його, глибоко та своєчасно розробити обрану тему допоможе алгоритм написання курсової роботи. Він дисциплінує виконавця, визначає термін, відведений на вибір теми та аналіз наукових джерел із теми курсової роботи, написання, оформлення й захист дослідження.

Виконання курсової роботи здійснюється відповідно до графіка, затвердженого кафедрою, деканатом. Кожен бакалавр отримує завдання на курсову роботу.

Процес роботи над курсовим дослідженням поділяється на три основні етапи:

1) підготовчий етап:

- вибір наукової проблеми й теми та узгодження її з науковим керівником;
- з'ясування об'єкта та предмета дослідження, визначення його мети й завдань;
- бібліографічний пошук і студіювання літературознавчих наукових і критичних джерел із проблеми для виявлення сучасного стану вивчення питання;
- читання й аналіз художнього твору (творів);
- складання плану (змісту) роботи;

2) етап роботи над змістом включає опрацювання, аналіз, узагальнення матеріалів і виклад результатів у формі курсової роботи:

- написання вступу й основного тексту;
- формулювання висновків;

3) заключний етап:

- удосконалення вступу та висновків до курсової роботи;
- оформлення списку літератури та додатків;
- редагування тексту, його доопрацювання відповідно до зауважень наукового керівника;
- оформлення титульної сторінки, переліку умовних позначень, символів, скорочень (якщо наявні),
- апробація результатів дослідження на наукових конференціях, семінарах та у публікації (за бажанням);
- рецензування роботи;
- передача курсової роботи на антиплагіатну перевірку;
- підготовка доповіді та презентації для захисту;
- захист курсової роботи.

Тематика курсових робіт визначається на початку навчального року кафедрою і затверджується на її засіданні (див. Додаток А).

Курсова робота виконується на одну з тем, що запропоновані науковим керівником або обрану за бажанням здобувача освіти і, за потреби, скориговану викладачем. Під час виконання курсової роботи здобувачам освіти надається максимальна самостійність у розробці обраної теми при активній взаємодії з науковим керівником.

Загальною умовою успішного виконання курсової роботи на будь-яку тему є глибоке й усвідомлене розуміння сутності досліджуваного питання. Саме тому варто починати роботу із засвоєння матеріалу з обраної теми. Це дасть змогу скласти попередній план (зміст) майбутньої роботи.

Важливими підготовчими етапами є добір і вивчення наукової літератури та читання й аналіз художніх текстів.

Науковий керівник указує напрями пошуків. Доцільно почати пошук літератури з перегляду бібліотечних каталогів. Варто переглянути також наукові та науково-методичні журнали, дисертаційні дослідження й монографії останнього десятиліття з обраної проблеми. Доступ до мережі «Інтернет» й електронних каталогів наукових бібліотек розширює пошук науково-критичних джерел. Першоджерелом для дослідження творчості кожного письменника є передовсім його художня, літературно-критична, публіцистична та епістолярна спадщина. Цінність курсової роботи збільшується, якщо студент / студентка оперує тими матеріалами, які не ввійшли в широкий літературознавчий обіг.

Знайшовши необхідну наукову літературу, варто порадитися з керівником щодо джерел, які необхідно уважно вивчити, оскільки вони мають вагоме теоретико-методологічне значення.

Робота з науковою літературою вимагає одночасного формування в окремому файлі списку використаних джерел із повним бібліографічним описом згідно з діючими вимогами.

Здобувач освіти повинен старанно опрацювати художні тексти, що досліджуватимуться в роботі: визначити ті аспекти, на яких акцентується в темі (ідейно-стильову специфіку, проблеми, основні сюжетні лінії, мотиви, характеристики образів тощо), занотувати власні міркування з приводу прочитаного, виписати важливі цитати з обов'язковим зазначенням покликань і цитованої сторінки.

Після затвердження теми, з'ясування об'єкта й предмета наукового дослідження, визначення його мети й завдань, опрацювання літературознавчих джерел із проблеми необхідно скласти попередній план (зміст) роботи. Звичайно, у процесі написання можливі зміни, перестановки підрозділів і пунктів, але без варіанту плану (змісту) робота над дослідженням матиме хаотичний характер.

Науковий керівник затверджує план (зміст) роботи, надає науково-методичні консультації щодо її виконання, проблемних теоретико-аналітичних питань, висловлює зауваження й побажання щодо змісту й структури роботи, контролює процес її написання, визначає термін завершення. Варто пам'ятати про необхідність передавати написані розділи роботи для перевірки науковому

керівникові та усвідомлювати, що саме автор наукового дослідження цілком відповідає за своєчасне та якісне його виконання.

Виконана курсова робота у визначені деканатом терміни здається на кафедру, про що має бути відповідний запис у журналі реєстрації курсових робіт. Потім вона передається керівнику курсової роботи, який здійснює її рецензування (готує письму рецензію, де подає характеристику роботи, вказує її позитивні сторони й висловлює зауваження, виставляє її мотивовану оцінку). Після цього курсова робота вноситься на захист.

Результати захисту курсової роботи оцінюються відповідно до прийнятої в університеті системи оцінювання. Оцінка виставляється керівником курсової роботи в рецензії на неї, заліково-екзаменаційній відомості, заліковій книжці, індивідуальному навчальному плані студента.

Здобувач освіти, який без поважної причини не подав курсову роботу в зазначений термін або не захистив її, вважається таким, що має академічну заборгованість. Підсумки виконання курсових робіт обговорюються на засіданнях кафедр.

Курсові роботи зберігаються на кафедрі протягом трьох років, потім списуються та утилізуються в установленому порядку.

Розділ 3

Структура та зміст курсової роботи

Зміст курсової роботи визначається обраною темою. Незалежно від теми, завдання та плану кожної курсової роботи, загальна структура повинна мати:

- 1) титульну сторінку;
- 2) зміст (план роботи);
- 3) перелік умовних позначень (за необхідності);
- 4) вступ;
- 5) основну частину дослідження (два розділи);
- 6) висновки;
- 7) список використаних джерел;
- 8) додатки (за необхідності).

Титульний аркуш містить основні відомості про тему роботи, автора, наукового керівника, структурний підрозділ і кафедру, де виконувалося дослідження тощо. Титульний аркуш наукової роботи не нумерується. (Детальніше про титульний аркуш дивіться в розділі 4, підрозділі 4.2.1).

Зміст подається після титульного аркуша. Він містить найменування й номери початкових сторінок вступу, усіх розділів і підрозділів, висновків, списку використаних джерел (*див. Додаток В*). Проаналізований і систематизований матеріал викладається відповідно до змісту у вигляді розділів і підрозділів, кожний із яких висвітлює самостійне питання, а підрозділи – окрему частину цього питання.

3.1. Структурні компоненти вступного розділу

ВСТУП – дуже важлива частина курсової роботи, що має представити тему роботи й дослідницьке завдання, переконати в доцільності звернення до конкретної теми. У ньому обґрунтовується актуальність дослідження, ступінь наукової розробки теми як один із критеріїв визначення її актуальності (хто досліджував цю проблематику, яких результатів досягнув, що залишилось невивченим); формулюються мета й завдання, які необхідно вирішити для досягнення поставленої мети; визначаються об'єкт, предмет, теоретико-методологічна основа дослідження, методи дослідження; розкривається наукова новизна, практичне значення курсової роботи, подаються дані про її апробацію (за наявності), стислий опис її структури (*див. Додаток Г*).

Рекомендований обсяг вступу курсової роботи – 3 сторінки. Він сполучає елементи реферування й аналізу.

Розглянемо детальніше послідовність і змістове наповнення структурних компонентів (інформаційних блоків) вступу.

1. Актуальність теми

Будь-яке наукове дослідження проводиться з метою подолати певні труднощі в процесі пізнання певних явищ, пояснити раніше невідомі факти або виявити неповноту старих способів пояснення відомих фактів.

Актуальність теми курсової роботи – це її суттєве значення, відповідність сучасним потребам літературознавства, його практичним завданням. Формулювання актуальності не повинно бути багатослівним. Головне – висловити сутність наукового завдання чи проблеми.

Стан наукового вивчення проблеми є одним із критеріїв визначення актуальності обраної теми. Вона характеризує, що з цієї теми вже відомо, зроблено в сучасній науці й у яких працях учених це висвітлено, а що розкрито неповно, потребує подальшого розгляду чи переосмислення або буде досліджуватися здобувачем уперше. Не варто, висвітлюючи історію питання, захоплюватися відтворенням анотацій монографій і статей, що містять позитивні чи критичні відгуки. У вступі необхідно схарактеризувати рівень вивчення проблеми, а не окремі наукові дослідження.

Здобувач вищої освіти має продемонструвати розуміння того матеріалу, з яким йому доведеться працювати, показати його літературний контекст. Проаналізувавши літературу з означеної теми й конкретизувавши проблематику роботи, здобувач у вступі повинен вказати на те, як саме в літературознавстві розкриті проблеми, які його цікавлять, що, на його думку, потребує додаткового вивчення й уточнення; має довести доцільність та своєчасність вирішення свого наукового завдання.

Орієнтовна схема-зразок: Учені (ініціали та прізвища) досліджували (називаємо аспект проблеми, наприклад, жанрову природу або композиційно-сюжетні особливості творів письменника / письменниці) [покликання на список використаних джерел через кому з крапкою]. Учені (ініціали та прізвища) аналізували (називаємо інший аспект досліджуваної проблеми, наприклад, символіку / біблійні мотиви / систему образів у творчості...) [номер джерела в

списку використаних джерел]. Учені (ініціали та прізвища) розкривали (указуємо ще не названий аспект проблеми, наприклад, проблематику творів...) [номер джерела в списку використаних джерел] та ін.

Дозволяється робити огляд науково-критичної літератури більш детально, називаючи конкретні роботи вчених.

Принагідно зазначимо, що характеризувати літературознавчий досвід своїх попередників можна в різній послідовності. Поширеним є *хронологічний принцип*. Спочатку варто проаналізувати праці вчених, які першими звернулися до обраної теми, потім – останні за часом праці.

Можна характеризувати літературознавчі роботи за *грунтовністю постановки проблеми*: у першу чергу розглядаються роботи, присвячені досліджуваній темі, а потім ті, де вона висвітлена побіжно.

Якщо спеціальних робіт із теми курсової роботи немає, однак деякі вчені зверталися до неї в іншому аспекті, то можна скористатися *тематичним принципом*, тобто показати, як різні питання, пов'язані з темою, висвітлені в науковій літературі.

У вступі та основній частині роботи подавати імена та прізвища вчених необхідно так: спочатку ініціал або ініціали, потім прізвище (Ю. Ковалів, Ю. І. Ковалів; Р. Мовчан, Р. В. Мовчан). Якщо йдеться про західних дослідників, то треба спочатку вказувати ініціали й прізвище кирилицею, а в дужках продублювати англійською або іншою іноземною мовою. Наприклад, Дж. Фаулз (J. Fowles).

Після системного огляду стану розробки наукової проблеми в сучасному літературознавстві розкривається актуальність дослідження.

Зразок 1: Незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених творчості (або твору) (називаємо автора, твір), питання (називаємо проблему) висвітлено, на наш погляд, недостатньо повно, що й зумовлює актуальність дослідження.

Зразок 2: Актуальність нашого дослідження зумовлена відсутністю (або незначною кількістю) наукових праць, присвячених вивченню проблеми (називаємо її).

Зразок 3: Творчість (або твір) письменника / письменниці (називаємо його) є широко дослідженою (дослідженням, якщо твір) у літературознавстві. Однак обрана проблема не стала об'єктом системного та спеціального вивчення вчених, що й обумовлює її актуальність.

Зразок 4: Обрана тема дослідження потребує подальшого поглиблення, усвідомлення й вивчення (потребує сучасного переосмислення), що й обумовило актуальність курсової роботи.

Визначаючи мету, об'єкт, предмет дослідження, необхідно враховувати їх системний логічний зв'язок із темою курсової роботи.

2. Мета і завдання дослідження

Мета дослідження – це кінцевий результат, на досягнення якого воно спрямоване. Вона має бути чітко сформульована. Мета тісно пов'язана з назвою курсової роботи й указує на те, що саме вирішується в дослідженні.

Не варто формулювати її як «дослідження..», «вивчення..», «аналіз..», тому що ці слова вказують на засіб досягнення, а не на мету.

Наводимо приклад формулювання мети курсової роботи з історії української літератури на тему «Образи українців-патріотів у кіноповісті «Повість полум'яних літ» О. Довженка»:

Мета роботи – охарактеризувати образи українців-патріотів і засоби їх характеротворення в кіноповісті «Повість полум'яних літ» О. Довженка.

Для прикладу наведемо також формулювання мети курсової роботи з історії зарубіжної літератури на тему «Зорова поезія Гійома Аполлінера ("Каліграми. Вірші Миру і Війни")».

Мета роботи – проаналізувати зорову поезію збірки «Каліграми. Вірші Миру та Війни» Гійома Аполлінера.

Для досягнення мети дослідження здобувач освіти має послідовно виконати низку **завдань** – аспектів вивчення проблеми, що, як правило, висвітлені в назвах підрозділів курсової роботи.

Завдання дослідження конкретизують мету, чітко позначають етапи наукового пошуку в її досягненні. Вони не можуть формулюватися як «вивчення», «ознайомлення», «дослідження» тощо, оскільки в такому випадку вказуватимуть не на результат наукової роботи, а на окремі процеси. Завдання формулюють, уживаючи ключові слова: «представити й узагальнити стан вивчення (назва проблеми) у сучасному літературознавстві», «систематизувати...», «проаналізувати...», «простежити...», «розглянути...», «дослідити...», «узагальнити», «виявити...», «обґрунтувати...» тощо.

Наприклад, реалізація поставленої мети в курсовій роботі на тему «Образи українців-патріотів у кіноповісті «Повість полум'яних літ» О. Довженка» передбачає розв'язання таких **завдань**:

- з'ясувати сутність ключових понять теми дослідження в літературознавстві;

- розкрити творчу історію, жанрову своєрідність та образну систему кіноповісті «Повість полум'яних літ»;

- визначити специфіку творення характеру персонажа-солдата в кіноповісті «Повість полум'яних літ» О. Довженка;

- виявити засоби характеротворення образів патріотично налаштованих представників інтелігенції у творі;

- проаналізувати образи патріотів-селян на тлі війни в кіноповісті.

Наведемо ще один приклад визначення завдань курсової роботи. **Завданнями** курсової роботи з історії зарубіжної літератури на тему «Зорова поезія Гійома Аполлінера ("Каліграми. Вірші Миру і Війни")» визначено наступні:

- розкрити зміст базових понять теми наукового дослідження в літературознавчій науці;

- визначити місце та роль Гійома Аполлінера в розвитку світової авангардної поезії;

- репрезентувати історію створення, окреслити провідні мотиви й символічні образи збірки «Каліграми. Вірші Миру і Війни»;
- зробити цілісний літературознавчий аналіз поезій «Зарізана голубка й водограй», «Міст Мірабо».

3. Об'єкт і предмет дослідження.

Об'єкт і предмет дослідження – поняття, співвідносні між собою як ціле й частина.

Об'єктом дослідження є процес або явище, що породжує проблемну ситуацію, уся сукупність відношень різних аспектів теорії і практики науки, що слугує джерелом необхідної для дослідника інформації.

Предмет дослідження – це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, що підлягають безпосередньому вивченню в цій курсовій роботі, є визначальними для конкретного дослідження. Отже, предмет дослідження є вужчим, ніж об'єкт.

Таким чином, об'єктом виступає те, що досліджується. А предмет – це те, що в цьому об'єкті вимагає наукового пояснення.

Приклад визначення об'єкта й предмета в курсовій роботі на тему «Образи українців-патріотів у кіноповісті "Повість полум'яних літ" О. Довженка»:

Об'єкт дослідження – кіноповість «Повість полум'яних літ» О. Довженка.

Предмет курсової роботи – типи образів українців-патріотів і засоби їх характеротворення в кіноповісті «Повість полум'яних літ» О. Довженка.

Ще один приклад формулювання об'єкта й предмета в курсовій роботі на тему «Зорова поезія Гійома Аполлінера ("Каліграми. Вірші Миру і Війни")»:

Об'єкт дослідження – збірки «Каліграми. Вірші Миру і Війни» Г. Аполлінера.

Предмет курсової роботи – провідні образи, теми та ідеї, мотиви збірки Г. Аполлінера «Каліграми. Вірші Миру і Війни».

Основні помилки під час формулювання об'єкта і предмета дослідження:

- ці дві наукові категорії не пов'язують між собою;
- об'єкт і предмет формулюються дуже широко або дуже вузько;
- об'єкт дослідження підмінено предметом і навпаки;
- замість предмета роботи зазначено її мету.

4. Методи дослідження.

Методи дослідження, за допомогою яких здійснювалися добір й опрацювання фактичного матеріалу, є обов'язковим елементом вступу. Їх вибір диктується характером фактичного матеріалу, умовами й метою дослідження.

Як правило, у курсових роботах застосовується комплексний підхід, що базується на поєднанні загальнонаукових методів – аналіз, синтез, узагальнення – та спеціальних наукових методів (тих, що стосуються певної галузі наукового

знання: мовознавства, літературознавства, історії, філософії тощо). До літературознавчих методів належать такі: культурно-історичний, історико-функціональний, біографічний, компаративний (порівняльно-історичний, порівняльно-типологічний), описовий, психологічний, психоаналітичний, герменевтичний, феноменологічний, метод рецептивної естетики, міфологічної критики та інші методи. А також використовуються різні види літературознавчого аналізу: поетологічний, проблемно-тематичний, контекстуальний, міфопоетичний, інтертекстуальний, гендерний аналіз тощо.

Перелік методів та видів аналізу літературного твору не вичерпується наведеними. У вступі курсової роботи потрібно вказати обрані методи. Бажано дуже стисло аргументувати використання того чи іншого методу при вирішенні конкретних завдань дослідження.

Наведемо приклад обґрунтування методів дослідження в курсовій роботі на тему «Образи українців-патріотів у кіноповісті "Повість полум'яних літ" О. Довженка»:

*Під час виконання курсової роботи було застосовано такі **методи** дослідження: описовий (з метою реценції науково-критичної літератури з теми дослідження); культурно-історичний (для виявлення суспільно-історичних умов, у яких формувалась авторська концепція характерів персонажів); біографічний (для з'ясування джерел створення образів у кіноповістях митця); герменевтичний (зادля інтерпретації художнього тексту).*

Ще один приклад обґрунтування методів дослідження в курсовій роботі на тему «Зорова поезія Гійома Аполлінера ("Каліграми. Вірші Миру і Війни")»:

*У процесі написання курсового дослідження було використано такі **методи** дослідження: описовий (з метою огляду науково-довідкових та літературознавчих джерел із теми дослідження); культурно-історичний (для простеження зв'язку поетичної творчості митця з естетикою кубізму та сюрреалізму); біографічний (для з'ясування фактів із біографії поета, що сприяли формуванню власного письменницького почерку); проблемно-тематичний (з метою аналізу теми кохання й часу в поезіях автора).*

5. Теоретико-методологічна основа дослідження.

У межах одного абзацу вказуються прізвища та ініціали видатних учених й аспекти їхніх найбільш авторитетних та ґрунтовних наукових праць, які є значним вкладом у вирішення зазначеної проблеми, мають вагоме теоретико-методологічне значення. За необхідності можуть наводитися не лише праці з історії та теорії літератури, а й із психології, філософії, культурології, що допомагають поглиблено аналізувати певні питання.

Наведемо приклад оформлення теоретико-методологічної основи курсової роботи з історії української літератури на тему «Образи українців-патріотів у кіноповісті "Повість полум'яних літ" О. Довженка»:

Теоретико-методологічною основою дослідження є наукові розвідки Н. Білоус, О. Галича, Ю. Коваліва, І. Накашидзе, Н. Ференц та ін., у яких

розкрито сутність ключових понять курсової роботи; наукові студії таких дослідників творчості О. Довженка, як О. Гарачковської, В. Гребньової, А. Гуляка, Р. Корогодського, С. Максимчук-Макаренко, А. Новикова, С. Плачинди, Н. Троші та ін.

Наведемо також приклад оформлення теоретико-методологічної основи курсової роботи з історії зарубіжної літератури на тему «Зорова поезія Гійома Аполлінера ("Каліграми. Вірші Миру і Війни")»:

Теоретико-методологічну основу дослідження складають наукові праці учених-літературознавців Є. Волощук, В. Мележика, К. Таранік-Ткачук, В. Тура, В. Якубової та ін.

6. Наукова новизна дослідження.

*Наукова новизна дослідження – це нові наукові положення (рішення), запропоновані автором / авторкою курсової роботи. Наукова новизна вказує на відмінність отриманих ним / нею результатів від відомих раніше; визначає, що зроблено вперше, що доповнено, конкретизовано або уточнено, що отримало подальший розвиток. Обов'язково треба зазначити, які нові наукові положення здобувачем освіти запропоновані в дослідженні особисто. У студентських наукових роботах новизну визначають переважно такі терміни: *узагальнено, систематизовано, доповнено, уточнено, проілюстровано, обґрунтовано, унаочнено...**

Наукова новизна курсової роботи на тему «Образи українців-патріотів у кіноповісті "Повість полум'яних літ" О. Довженка» може бути визначена таким чином:

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в курсовій роботі визначено типи образів українців-патріотів у кіноповісті «Повість полум'яних літ» Олександра Довженка, систематизовано засоби їх характеротворення, уточнено ідейне значення цих образів.

Наукова новизна курсової роботи на тему «Зорова поезія Гійома Аполлінера ("Каліграми. Вірші Миру і Війни")» може бути визначена таким чином:

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в курсовій роботі узагальнено теоретичний матеріал про життя і творчість Г. Аполлінера, уточнено зміст поняття «зорова поезія», систематизовано засоби художнього вираження каліграм.

7. Практичне значення курсової роботи.

У цьому інформаційному блоці вступу подаються відомості про практичне застосування одержаних результатів курсової роботи або рекомендації щодо їх використання. Варто звернути увагу на те, наскільки результати дослідження будуть продуктивними під час викладання історії української літератури / історії зарубіжної літератури в ЗВО, української літератури / зарубіжної літератури в ЗЗСО.

Зразок 1:

Практичне значення курсової роботи полягає в можливості подальшого використання отриманих результатів викладачами закладів вищої освіти під час підготовки лекційних занять із курсу «Історія української літератури» і спецкурсів для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література), у процесі написання здобувачами освіти наукових робіт, під час підготовки вчителів до уроків української літератури в закладах загальної середньої освіти.

Зразок 2:

Практичне значення роботи. Матеріали курсової роботи можуть бути використані учителями-словесниками в процесі вивчення поетичної творчості письменника на уроках зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти, викладачами під час підготовки лекційних і практичних занять із фахової дисципліни «Історія зарубіжної літератури» і спецкурсів для здобувачів вищої освіти спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література), у процесі написання курсових і кваліфікаційних робіт.

8. Апробація результатів дослідження.

Якщо матеріали курсової роботи викладалися на науковій конференції (або кількох конференціях), на засіданнях студентських наукових гуртків чи проблемних груп (теоретична апробація), варто точно вказати дані про відповідні наукові заходи (назва заходу, дата, місто).

Зразок 1:

Основні результати курсової роботи обговорювалися на XII Міжнародній інтернет-конференції молодих учених і студентів «Глухівські наукові читання – 2021. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук» (6-8 грудня 2022 р., м. Глухів).

Зразок 2:

Результати дослідження апробовано на 2 конференціях різного рівня: X Міжнародній інтернет-конференції молодих учених і студентів «Глухівські наукові читання–2020. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук» (9–11 грудня 2020 р., м. Глухів), Всеукраїнській студентській науково-практичній інтернет-конференції «Арватівські читання – 2021» (21 квітня, м. Ніжин).

9. Структура курсової роботи.

У завершальній частині вступу необхідно стисло подати структуру курсової роботи, тобто навести перелік її структурних елементів й обґрунтувати послідовність їх розміщення, зазначити, скільки сторінок займає основний текст роботи (кількість сторінок роботи без урахування сторінок зі списком використаних джерел), вказати кількість використаних літературних джерел.

Зразок 1:

Структура роботи. Курсова робота складається із вступу, 2 розділів, висновків і списку використаних джерел, який налічує 30 позицій. Загальний обсяг роботи – 30 сторінок.

Зразок 2:

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел (36 найменувань) та додатків. Загальний обсяг роботи – 32 сторінки, із них основного тексту – 29 сторінок.

Наявність у вступі зазначеної інформації свідчить про те, що його пишуть після основного тексту. Однак бажано до написання роботи скласти план вступу як основу виконання дослідження. Зміни, що виникатимуть у процесі написання роботи, відтворюються безпосередньо у вступі.

Вступ і висновки разом мають становити близько 15 % від загального обсягу курсової роботи.

3.2. Характеристика змістового наповнення розділів роботи

Основна частина курсової роботи розкриває зміст дослідження та складається з двох розділів, що поділяються на підрозділи, де і вирішуються конкретні завдання дослідження.

Розподіл матеріалу за розділами має бути приблизно рівномірним. РОЗДІЛ 1 може бути меншим за обсягом. Кожний розділ починається з нової сторінки, але це правило не стосується підрозділів.

Загальні вимоги до основної частини курсової роботи:

- назви розділів не повинні повторювати назву курсової роботи;
- зміст розділів має точно відповідати темі роботи й повністю її розкривати;
- розділи повинні бути логічно пов'язаними між собою;
- кожен розділ присвячується певній проблемі й закінчується коротким узагальненням та підсумком;
- викладений у розділах матеріал має бути послідовним, аргументованим і переконливим, містити тези, підтверджені покликаннями на джерела, твердження різних авторів тощо.

Проаналізуємо змістове наповнення розділів курсової роботи детальніше.

РОЗДІЛ 1 – теоретичний розділ. Він має системно-оглядовий і узагальнювальний характер і складається з підрозділів, у яких визначаються стан вивчення досліджуваної проблеми в сучасному науковому дискурсі, теоретичні основи дослідження тощо.

У цьому розділі здійснюється аналітичний огляд наукової літератури, що включає з'ясування сутності ключових понять дослідження, окреслення підходів українських і зарубіжних учених до розв'язання певного питання (особливості розвитку того чи іншого жанру, становлення конкретного

літературного явища, творчість письменника в контексті доби, її світоглядні засади, місце твору в художньому доробку митця та ін.).

Автор / авторка курсової роботи подає чітке визначення ключових теоретичних понять, явищ і процесів із покликаннями на авторитетні наукові праці, на які спирається у своїй роботі. Допускається також авторське аргументоване визначення ключових понять.

Наприклад, у РОЗДІЛІ 1 «Теоретичні основи дослідження жіночих характерів у художньому творі» курсової роботи на тему «Специфіка зображення жіночих характерів у повістевій прозі М. Коцюбинського» варто розкрити сутність понять «образ», «персонаж», «характер», «жіночий характер» у літературознавчій науці та їх місце в структурі художнього твору; з'ясувати специфіку зображення жіночих характерів в українській літературі межі XIX–XX ст.

У РОЗДІЛІ 1 «Теоретичні основи дослідження історичної романістики» курсової роботи на тему «Художнє відтворення національно-визвольних змагань українців в історичному романі «Чорний Ворон» В. Шкляра» доцільно визначити термінологічну парадигму понять «роман», «історичний роман», «художня правда», «художній домисел», «вимисел»; з'ясувати специфіку співвідношення історичної правди, художнього домислу та вимислу в історичній прозі В. Шкляра; проаналізувати погляди вчених на місце історичного роману «Чорний Ворон» в художньому доробку письменника.

У РОЗДІЛІ 1 «Теоретичні основи дослідження постмодерністської прози» курсової роботи на тему «Постмодерністський універсалізм роману Умберто Еко "Ім'я троянди"» потрібно окреслити зміст базових понять: «постмодернізм», «роман», «універсалізм»; визначити чинники формування письменницького таланту У. Еко; розкрити постмодерністські тенденції творчості митця.

У РОЗДІЛІ 1 «Теоретичні основи новелістики Проспера Меріме» курсової роботи на тему «Романтизм і реалізм у новелах Проспера Меріме» доцільно розтлумачити значення теоретико-літературних понять: «романтизм», «реалізм», «новела», «новелістика»; простежити історію становлення жанру новели у світовій літературі; виокремити родово-жанрові особливості новели; проаналізувати новелістику П. Меріме.

РОЗДІЛ 2 – науково-практичний. Він присвячується безпосередньо розгляду досліджуваних аспектів, зазначених у предметі, меті й завданнях курсової роботи. У підрозділах цього розділу здійснюється аналіз художнього твору або кількох творів одного чи декількох авторів. Відповідно до теми курсової роботи досліджуються жанрові, композиційно-сюжетні особливості, стилеві домінанти, проблематика, образна система, символіка твору / творів, пропонується класифікація опрацьованого літературного матеріалу, доводяться теоретичні положення, розкриті в першому розділі, викладаються власні спостереження, міркування.

Наприклад, у РОЗДІЛІ 2 «Стильові особливості характеротворення образу жінки в повістях М. Коцюбинського» у курсовій роботі на тему «Специфіка зображення жіночих характерів у повістевій прозі

М. Коцюбинського» варто визначити особливості жіночих образів у ранній повісті «На віру», засоби імпресіоністичного характеротворення жіночих образів у повісті «Fata morgana» та стильові особливості зображення характерів Марічки й Палагни у повісті «Тіні забутих предків».

У РОЗДІЛІ 2 «Особливості художнього відображення національно-визвольної боротьби українців у романі «Чорний ворон» В. Шкляра» курсової роботи на тему «Художнє відтворення національно-визвольних змагань українців в історичному романі «"Чорний Ворон"» В. Шкляра» рекомендуємо розглянути жанрово-композиційні особливості зазначеного в темі твору; дослідити своєрідність художнього відображення трагічної історії існування й падіння Холодноярської республіки в романі «Чорний Ворон»; проаналізувати образи борців-патріотів у творі.

У РОЗДІЛІ 2 «Постмодерні особливості роману Умберто Еко "Ім'я троянди"» курсової роботи на тему «Постмодерністський універсалізм роману Умберто Еко "Ім'я троянди"» звертаємо увагу на літературознавчий аналіз роману «Ім'я троянди», досліджуємо інтертекстуальні зв'язки у творі, аналізуємо образи Хорхе й Вільгельма як яскравих виразників постмодерністського героя.

У РОЗДІЛІ 2 «Художнє втілення ідей романтизму та реалізму в новелах П. Меріме» курсової роботи на тему «Романтизм і реалізм у новелах Проспера Меріме» пропонуємо визначити ознаки романтизму й реалізму в новелі «Подвійна помилка», охарактеризувати сильний людський характер у новелі «Кармен», розкрити екзотичний та національний колорит новели «Етруська ваза».

Аналізуючи твір у контексті досліджуваної проблеми, здобувач освіти має оперувати відповідним цитатним матеріалом.

Необхідно пам'ятати, що не можна підмінити аналіз творчості й творів письменника викладом загальновідомих фактів його біографії. Водночас виправданим є включення окремих біографічних даних маловідомих або сучасних авторів, відомостей із біографії митців, що безпосередньо пов'язані з матеріалом дослідження (наприклад, під час аналізу автобіографічних творів або творів з елементами автобіографізму, мемуарів тощо).

У РОЗДІЛІ 2 можуть міститися таблиці, схеми, що повинні супроводжуватися тлумаченнями та висновками і дають можливість визначити сутність досліджуваних явищ, процесів.

3.3. Формулювання висновків дослідження

Формулювання ВИСНОВКІВ є логічним завершенням курсової роботи. Їх головна мета – зробити підсумки проведеної роботи, викласти отримані автором / авторкою основні наукові результати.

Висновки повинні бути лаконічними, логічними, змістовними та чітко сформульованими. Їх необхідно оформити у вигляді окремих положень, послідовність яких визначається композиційною будовою курсової роботи.

Висновки мають відповідати поставленим у вступі завданням. Цитати у висновках не допускаються.

Основна вимога до заключної частини – не дублювати зміст вступу та основної частини роботи.

Висновки в системному викладі узагальнюють теоретичні положення, отримані результати дослідження, аналізу, інтерпретації тощо.

Обсяг висновків, як правило, становить 1,5–2 сторінки (див. Додаток Е).

3.4. Список використаних джерел

Курсова робота завершується СПИСКОМ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ – переліком літератури (довідкової, наукової, методичної, художньої), який є методологічною основою, науковою базою під час роботи здобувача освіти над написанням курсової роботи. Він є суттєвою частиною наукової роботи, адже віддзеркалює самостійний пошук її автора / авторки, свідчить про глибину осягнення досліджуваної проблеми, про ступінь опрацювання завдань курсової роботи, про обізнаність студента / студентки з новітніми досягненнями у сфері його / її наукових інтересів та навички роботи з різножанровою літературою.

Укладаючи бібліографічний список, необхідно фіксувати бібліотечні шифри кожного джерела, щоб пізніше не витратити час на повторний пошук. Роботу з літературою варто розпочинати зі складання повного списку художніх творів, монографій, підручників, навчальних посібників, статей у фахових виданнях із посиланнями на джерело.

До списку використаних джерел обов'язково мають входити:

- словники літературознавчих термінів, словники-довідники;
- найвідоміші підручники, навчальні посібники, монографії вітчизняних та зарубіжних науковців-літературознавців;
- тексти художніх творів;
- літературознавчі статті та критичні праці, надруковані у фахових виданнях.

Мінімальна кількість першоджерел у списку використаної літератури повинна становити 25-30 позицій. Не варто до бібліографії включати ті джерела, які не були фактично використані під час дослідження і на які відсутні покликання в основному змісті курсової роботи.

При формуванні списку використаних джерел потрібно звертати увагу на авторитетні академічні видання, бажано уникати використання інформації з неперевірених інтернет-джерел, що не мають автора (наприклад, Wikipedia).

Працюючи з літературою, необхідно:

- з'ясувати значення термінів та незнайомих слів;
- виділити основне в прочитаному;
- записати питання, що виникають під час роботи;

- після вивчення літератури поставити перед собою контрольні запитання (наприклад: яка основна ідея автора, які аргументи висуває автор, з чим можна погодитись, із чим можна не погодитись тощо).

3.5. Додатки до курсової роботи

Додатки містять допоміжні або додаткові матеріали, необхідні для кращого розуміння та унаочнення результатів дослідження (наприклад, порівняльні, узагальнювальні таблиці, логічні схеми, ілюстрації до твору, фотоматеріали тощо).

Розділ 4

Оформлення курсової роботи

4.1. Мова та стиль курсової роботи, дотримання академічної доброчесності під час її виконання

Мова та стиль курсової роботи

Курсова робота з історії української літератури / історії зарубіжної літератури є самостійним науковим дослідженням. Її мові та стилю потрібно надавати важливого значення, оскільки якраз мовностилістична культура дослідження найкраще дозволяє виявити рівень загальної культури її автора.

Курсова робота виконується державною мовою – українською. Мовностилістичне оформлення наукової роботи обумовлюється особливостями наукового стилю:

- формально-логічний спосіб викладення матеріалу, наявність міркувань, що сприяють доказу істини, обґрунтуванню основних висновків дослідження;
- смислова логічна завершеність, цілісність та зв'язність думок;
- цілеспрямованість, відсутність емоційного забарвлення наукового тексту;
- об'єктивність викладу, смислова точність, стислість, ясність;
- необхідність використання спеціальної термінології.

Текст курсової роботи необхідно уважно вчитати та перевірити на наявність помилок.

У вступі, основній частині, висновках необхідно оперувати науковою, зокрема літературознавчою, термінологією, вводити її в контекст. При цьому варто спиратися лише на авторитетні джерела інформації (різні довідкові видання, підручники, посібники). Із поваги до авторитету вчених, письменників ініціали ставляться перед прізвищем. У списку використаних джерел навпаки – спочатку прізвище, а потім ініціали.

Не рекомендується викладати матеріал від першої особи однини: «я спостерігав / спостерігала», «на мою думку», «я» тощо. Коректно

використовувати займенник «ми», але бажано уникати і його. Доцільніше використовувати звороти: *«спостерігаємо», «установили», «маємо», «стверджуємо» тощо.*

Для курсової роботи характерний науковий стиль викладу. Науковий текст має низку особливостей: смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Найважливіший засіб вираження логічних зв'язків – спеціальні функціонально-синтаксичні засоби, що вказують на послідовність розвитку думки (*спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже та ін.*), відношення заперечення (*проте, але, тоді як, однак, аж ніяк*), причиново-наслідкові відношення (*таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього, крім того, до того ж*); перехід від однієї думки до іншої (*раніше, ніж перейти до..., звернімося до..., розглянемо, зупинимось на..., розглянувши, перейдемо до..., треба зупинитися на..., варто розглянути...*); результат, висновок (*отже, значить, як висновок, на закінчення зазначимо, все сказане дає змогу зробити висновок, підсумовуючи, варто сказати...*).

Культура наукової праці передбачає коректне поводження з фактами, цитатами, покликаннями на використані джерела. Для уведення цитатного матеріалу в текст курсової роботи та висловлення власної позиції необхідно використовувати спеціальні мовні конструкції.

Висловлення власної позиції стосовно дискусійних у науці питань є необхідною складовою дослідження, при цьому власна думка може бути чітко аргументованою, виваженою і коректною. Потрібно послуговуватися безособовими формами. Наприклад: *на думку автора курсової роботи...; вважаємо, що...; як вбачається...*

Засобами логічного зв'язку в тексті наукової роботи можуть бути займенники, прикметники, дієприкметники (*цей, той, такий, названий, указаний та ін.*), а також повтори ключових слів у тексті, однорідні члени речення з узагальнювальним словом, вставні слова й словосполучення, що увиразнюють логіку мислення та послідовність викладу, прямий порядок слів у реченні.

Здобувач освіти, працюючи над написанням курсової роботи, має показати свою професійну підготовленість до виконання робіт такого виду. Вільне володіння лексикою сучасної української літературної мови – серйозний аспект, на який звертається увага під час написання наукової роботи й підготовки до її захисту.

Для обґрунтування вибору теми курсової роботи та її актуальності використовують такі мовні засоби: *проблема... має першорядне, наукове, теоретичне, практичне значення; проблема актуальна, цікава, доцільна, не втратила свого значення, актуальності тощо.*

В огляді літератури студенти мають подавати наукові джерела, що розкривають історію розвитку проблеми (питання): теоретичні роботи, що повною мірою чи частково розкривають проблему (питання), виокремлюють потребу у власному дослідженні. Здобувачі освіти можуть використати такі мовні засоби цього складника: з *указаної (названої, цієї) проблеми*

існує...; наявна значна кількість...; недостатня кількість публікацій, робіт, досліджень... .

Для формулювання мети наукового дослідження можна скористатися такими конструкціями: *курсора робота присвячена вивченню, розгляду, дослідженню, опису, вирішенню... .*

Серед мовних засобів оформлення завдань переважають дієслова: *вивчити, дослідити, описати, проаналізувати, розглянути, визначити, встановити, обґрунтувати, виявити, перевірити, довести, показати, апробувати*, а також іменники: *підходи, роль, доцільність, особливості* та ін.

Як правило, курсора робота з історії української літератури / історії зарубіжної літератури складається з двох розділів. У першому з них, який має компілятивний характер, можливе використання таких мовних формул: *автор розглядає, розкриває, висвітлює, порушує, розв'язує проблему, занурюється в проблему, зупиняється на проблемі; вважає, відзначає, що...; пише, що...; наголошує, що...; справедливо вказує на те, що...; автор стверджує, аналізує, характеризує, переконливо доводить, порівнює зіставляє, з'ясовує, посилається на..., наголошує на важливості, формулює, виходить із того, що...; автор припускає, висловлює припущення, пропонує; автор заперечує, стверджує, ігнорує, дорікає, критикує, не підтверджує висновку словами, спростовує, критично ставиться, ставить завдання, підтверджує висновок фактами, причину вбачає в тому, що... .*

Огляд літератури закінчується висновками й пропозиціями, під час оформлення яких можна використати наступні мовні кліше:

- *Нам видається, що...; Ці обставини дають нам підстави припускати, що...; Усе це дає змогу висловити нам такі припущення...; Зупинимось докладніше на...; Перейдемо до розгляду...; Продовжимо розгляд...;*
- *На початку ХХІ століття виразною стає тенденція до...; Як засвідчує аналізований матеріал...; За нашим спостереженням...; Упродовж останніх десятиліть активізувалось вивчення...; Наукова зацікавленість цією проблемою цілком обґрунтована.*

У другому розділі здійснюється розкриття та аналіз теми курсової роботи. У тексті показниками зв'язку можуть бути такі мовні кліше: *як уже було сказано, показано, згадано, відзначено; як уже зазначалося, згадувалося, наголошувалося вище; відповідно до...; згідно з цим, у зв'язку з цим, у зв'язку зі сказаним вище; зазначений, вищезгаданий, вищеописаний.*

Показники вираження часової співвіднесеності та порядку викладу: *по-перше, по-друге, по-третє...; перше, друге, третє...; насамперед, передусім, перш ніж, після того як, у кінці, перед тим як, перш за все, у першу чергу, спочатку, тепер, попередньо, раніше, поряд із цим, надалі.*

Причину й наслідок, умову й наслідок виражають такі мовні формули: *тому, тоді, тим самим, тому що, оскільки, завдяки тому, що; звідси впливає, зважаючи (з огляду) на це, через це, через те, що; у зв'язку з цим, відповідно до цього, згідно з цим, у цьому (такому) разі (випадку), зважаючи на те, що, з огляду на те, що; за цих (таких) умов, на цій підставі.*

Показники заперечення, зіставлення й протиставлення: *але, а, однак, проте, порівняно з..., на відміну від..., навпаки, з одного боку..., з другого (іншого) боку..., водночас, тим часом, також, подібно до цього, аналогічно.*

Ступінь вірогідності повідомлення засвідчують такі мовні одиниці: *очевидно, безумовно, без сумніву, безперечно, напевне, певно, певна річ, звичайно, відомо; доповнення, уточнення, ілюстрацію до сказаного, виділення окремого випадку – водночас, зокрема, крім того, щоправда, наприклад, як-от, точніше, зауважимо, також, головним чином, адже, іншими словами, причому, притому.*

Оформлюючи загальні висновки до курсової роботи, можна використати такі мовні кліше: *узагальнено результати дослідження...; відзначено, що...; з'ясовано, що...; дослідження показало...; зіставний аналіз... уможлиблює...; отже, можна зробити висновок, що...; підсумовуючи, є підстави твердити, що..., звідси висновок, зважаючи на викладене вище.*

Розглядаючи теоретичні основи проблеми дослідження, можна використати такі мовні звороти: *Прийнято вважати, що...; Загальновідомо, що...; Існуючі підходи щодо цього питання можна класифікувати так...; Цих поглядів дотримується (дотримуються)...*

Виклад суті дослідження містить такі мовні кліше: *Є підстави вважати...; Перевіримо запропоноване припущення...; Матеріали дослідження дають змогу узагальнити (уточнити, конкретизувати)...*

До лексико-граматичних засобів упевненості належать такі мовні звороти: *безумовно, що...; є очевидним, що...; немає сумнівів щодо (чого?)...; ці факти переконують у (чому?)...; результати дослідження підтверджують справедливість (чого?)...*

Авторські критичні зауваження в тексті наукової роботи допоможуть виразити такі мовні конструкції: *не можна погодитися; навряд чи можна погодитися; є розбіжності в поглядах на...; автор припускається неточностей...*

Для покращення мови наукової роботи та увиразнення зв'язку між окремими її частинами, упорядкування викладу потрібно використовувати слова, що є загальноприйнятими засобами текстового зв'язку в науковій роботі. Наведемо приклади деяких із них.

- 1) Наголошення на певній інформації: *наголосити на...; особливо важливо сказати про...; повернути увагу до...; перейдімо (перейдемо) до питання про...; на думку...; аж ніяк не...; необхідно зазначити...;*
- 2) Висловлення оцінки: *висловити оцінку...; очевидно; очевидно, що...; зрозуміло, що...; напевно; ясна річ, що...; без сумніву; безперечно; безсумнівно; не викликає сумнівів той факт, що...; не потребує доведення...; цього цілком досить, щоб довести...; можливо; мабуть;*
- 3) Пояснення, уточнення, виділення, ілюстрування: *наприклад; зокрема; а саме; лише; навіть; адже; іншими словами; інакше кажучи...; крім того...; йдеться про те, що...; саме; тобто;*

- 4) Послідовність викладу, відокремлення інформаційних блоків: по-перше, по-друге...; з одного боку..., з іншого боку...; насамперед; передусім; почнемо з того, що..., нарешті; на закінчення додамо...;
- 5) Ступінь вірогідності: очевидно; безумовно; без сумніву; напевне; певна річ; мабуть; як відомо...;
- 6) Послідовність у часі: спочатку; потім; тепер; насамперед; перш ніж...; передусім; після того як...; одночасно; наприкінці; врешті; зрештою; тоді; раніше було сказано про...; щодо висловленого...; раніше вже йшлося...; щойно; зараз; знову; ще раз; пізніше; на завершення; водночас;
- 7) Причина та наслідок, умова та наслідок: якщо..., то...; оскільки; тому; позаяк; таким чином; внаслідок; завдяки тому, що...; у зв'язку з тим, що...; через те, що...; адже...; у результаті...; отже...;
- 8) Зіставлення, протиставлення: так само, як і ...; з огляду на те, що...; з огляду на викладене вище...; зважаючи на викладене вище...; але; однак; проте; і все-таки; і все ж таки; тоді як; на противагу цьому; інакше; інша справа, що...;
- 9) Доповнення, уточнення: водночас; зокрема; крім того; щоправда; як-от; разом із тим; зауважимо; точніше;
- 10) Зв'язок із попередніми частинами інформації: і; також; при цьому; при тому; разом із тим; між іншим; одним словом; як уже було зазначено; як зазначалося раніше; як було показано; як було доведено; згідно з цим; відповідно до цього; як показав аналіз; як було показано вище; доречно; до речі; взято до уваги; попередній, останній, наступний розділ; проаналізований, досліджений, описаний матеріал; згаданий, зазначений, викладений, знайдений, помічений, наведений вираз; не зупиняючись на інших прикладах, нагадаємо; виключно для прикладу візьмемо; це, безперечно, негативно позначається; отже, у більшості випадків;
- 11) Узагальнення, висновок: необхідно зробити висновок; що і треба було довести; можна зробити висновок про...; на закінчення є підстави стверджувати (твердити), що...; сутність висловленого дає підстави твердити про...; на основі цього ми переконуємося в тому, що...; ці дані (приклади) свідчать про те, що...; отже; таким чином; підсумовуючи; звідси висновок;
- 12) Ілюстрація до сказаного: наприклад; так; проілюструємо це на...; наведемо кілька прикладів... .

Вказівку на джерело повідомлення та його автора подають із урахуванням вставних слів і словосполучень (на думку, за даними, автор переконаний тощо).

У курсовій роботі не допускається використання вигуків і часток на позначення емоцій і почуттів, емоційно забарвленої лексики й експресивних моделей речень. Не потрібно уводити в зміст роботи окличні та питальні речення.

Стислість наукового тексту полягає в умінні автора / авторки уникати непотрібних повторів, багатослів'я або мовної надмірності.

Хоча науковий текст і монологічний, йому властива спрямованість на адресата. Так, студент / студентка повідомляє про мету дослідження (*зупинимося на*), кваліфікує свої дії (*розглянемо, проілюструємо, наведемо приклад*), прагне висловити свою думку стосовно конкретної проблеми, подискутувати з фахівцями.

Академічна доброчесність

В умовах розвитку інформаційних технологій, вільного доступу до мережі «Інтернет» у науковій спільноті злободенною стала проблема формування культури академічної доброчесності, що передбачає відповідальне ставлення до використання, творення, поширення інформації в освітньому й науковому середовищі, недопущення присвоювання чужих результатів інтелектуальної праці.

Поняття «академічна доброчесність» потрактовується в нормативних документах України: Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», нормативно-правових актах Кабінету Міністрів України, чинних наказах Міністерства освіти і науки України, іншої загальнодержавної нормативної бази та ін. У 2019 році Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти надало рекомендації щодо розробки та впровадження університетської системи забезпечення академічної доброчесності.

У Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка розроблено низку заходів щодо дотримання авторських прав: «Етичний кодекс», «Положення про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка», яке чітко регламентує вимоги щодо академічної доброчесності учасників освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності.

Принципи академічної доброчесності розроблені на основі Конституції України, Цивільного Кодексу України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», «Про запобігання корупції», Методичних рекомендацій МОН України для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності, Статуту Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Здобувач вищої освіти, працюючи над написанням курсової роботи з історії української літератури / історії зарубіжної літератури, повинен дотримуватися принципів академічної доброчесності, задекларованих у «Положенні про дотримання принципів академічної доброчесності у Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка».

Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів і визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої)

діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [11, с. 1].

У Положенні чітко визначено види порушення академічної доброчесності (*див. Додаток Л*).

Курсова робота з історії української літератури / історії зарубіжної літератури підлягає перевірці на відповідність принципам академічної доброчесності.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти в процесі написання курсової роботи з історії української літератури / історії зарубіжної літератури передбачає:

- самостійне виконання завдань курсової роботи;
- обов'язкове посилання на джерела інформації під час використання ідей, тверджень, думок інших авторів;
- надання правдивої інформації про результати власного наукового пошуку.

За порушення академічної доброчесності в процесі перевірки курсової роботи здобувачі вищої освіти:

- отримують зауваження наукового керівника;
- у визначені терміни повинні доопрацювати / переробити курсову роботу;
- проходять повторну перевірку та лише тоді допускаються до захисту наукової роботи.

Перевірка курсової роботи передбачає встановлення факту наявності академічного плагіату та самоплагіату під час комп'ютерної перевірки текстів за допомогою програмно-технічних засобів, зокрема програми Strike Plagiarism. Її здійснює відповідальна особа з числа співробітників наукової бібліотеки, формує звіт, виписує довідку про відсоток унікальності наукового дослідження та передає ці дані завідувачеві кафедри.

За результатами перевірки курсової роботи відсоток оригінальності має бути не менше, ніж 30%. Відповідальність за результат перевірки покладається і на здобувача освіти, і на наукового керівника. Подальший аналіз виявлених текстових збігів та остаточне рішення щодо дотримання академічної доброчесності здійснює керівник курсової роботи. Якщо в курсовій роботі виявлено значний відсоток плагіату, то її повертають на доопрацювання. За умови успішного проходження антиплагіатної перевірки, здобувач освіти допускається до захисту наукової роботи.

Здобувачі освіти можуть попередньо самостійно перевірити текст курсової роботи на оригінальність за допомогою спеціальних програм або за допомогою сайтів, які надають такі послуги. Наприклад, Advego Plagiat, Edu-Birde (<https://edubirdie.com/perevirka-na-plagiat>). Їх можна використовувати лише для того, щоб зорієнтуватися у рівневі оригінальності наукової роботи. Результати такої перевірки під час подання роботи до захисту не враховуються, оскільки такі програми й сервіси не є сертифікованими.

Плагіат, спотворення фактів, цитат, сторінок, назв, прізвищ тощо свідчать, насамперед, про академічну недоброчесність, фахову некомпетентність і невідповідність.

4.2. Технічні вимоги до оформлення

4.2.1. Комп'ютерний набір тексту роботи й особливості нумерації сторінок

Курсова робота подається до захисту у вигляді роздрукованого тексту в м'якій обкладинці (у теці з файлами, із пружинним оправленням тощо) і на електронному носії (одним файлом). Електронна версія роботи має бути ідентичною паперовій.

Роботу друкують державною мовою за допомогою комп'ютерного набору на одній стороні аркуша білого паперу формату А4 (210x297 мм) з використанням текстового редактора Word відповідно до ДСТУ 4163-2003 «Вимоги до оформлювання документів» та ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлювання».

Текст із граматичними, пунктуаційними, орфографічними та іншими помилками є неприпустимим. Він повинен бути ретельно відредагованим, усі дані, цитати та літературні джерела звірені автором / авторкою роботи.

Обсяг курсової роботи залежить від її теми.

Основний текст – це кількість сторінок роботи без урахування сторінок, на яких розміщено список використаних джерел, додатки. Основний текст курсової роботи має становити 25-30 сторінок.

Вступ – 3 сторінки.

Основна частина (РОЗДІЛ 1 і РОЗДІЛ 2) – 20-30 сторінок.

Висновки – 1,5-2 сторінки.

Основні вимоги до комп'ютерного набору курсової роботи:

- шрифт – Times New Roman;
- розмір шрифту – 14;
- міжрядковий інтервал – 1,5;
- кількість рядків на сторінці – до 30;
- береги сторінок: лівий – не менше 30 мм, правий – 15 мм, верхній – 20 мм, нижній – 20 мм.
- текст набирається без переносів, поділяється на абзаци, кожен із яких містить самостійну думку;
- абзац починається з нового рядка з великої літери з відступом 1,25 см, не допускається ставити абзацний відступ пробілами та клавішою Tab;
- шрифт друку повинен бути чітким, чорного кольору.
- щільність тексту роботи має бути однаковою, вирівняною за шириною сторінки;
- переніс слів з одного рядка в другий у тексті курсової роботи не допускається;
- треба уникати зайвих пробілів, за потреби використовувати нерозривний пробіл (одночасне натискання клавіш Ctrl+Shift+пробіл), що дозволяє не відривати знак від змістового цілого, зокрема, не розривати літеру ініціала від прізвища тощо);

- прізвища та ініціали вчених необхідно подавати в одному стилі: ініціали (або ініціал) ставляться перед прізвищем (А. Б. Гуляк або А. Гуляк, а не Гуляк А. Б., як це прийнято в списку використаної літератури);

- у тексті потрібно розрізняти тире (–) і дефіс (-), не допускати їх взаємозаміни;

- використані лапки повинні бути одного стилю – «». Також однаковими по всьому тексту мають бути й апострофи (’);

- псевдоніми письменників не скорочують (Гійом Аполлінер, Джордж Орвелл, Джек Лондон, Леся Українка, Марко Черемшина, Дніпрова Чайка та ін.);

- назви структурних частин роботи: ЗМІСТ, ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ (за необхідності), ВСТУП, РОЗДІЛ, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ, ДОДАТКИ друкують великими літерами (шрифт – 14 жирний), вирівнюючи по центру; ці структурні частини роботи починають із нової сторінки (підрозділів це не стосується). Рекомендовано вручну виставити функцію «Розрив сторінки», щоб уникнути небажаного зміщення надрукованого тексту;

- новий підрозділ друкується на тій же сторінці, на якій закінчився попередній, відступ між підрозділами – один полуторний інтервал;

- заголовки підрозділів друкують маленькими літерами, крім першої – великої, з абзацного відступу, шрифт – 14 жирний. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Відстань між заголовком структурної частини та текстом (або заголовком підрозділу) – 1,5 інтервал (Див. додаток Д);

- у роботі дозволяється виділяти важливий текст: напівжирний, курсив, напівжирний курсив або підкреслений. Такі виділення по всьому тексту мають бути виконані в одному стилі. Не допускається виділяти частину тексту за допомогою інших шрифтів, крім Times New Roman, іншого розміру, крім 14, іншого інтервалу тощо;

- цитати в курсовій роботі друкуються курсивом (без виділення жирним шрифтом). Наприклад:

Програмними тирадами протагоніста в повісті «Сонячний промінь» Б. Грінченко наголосив на проблемі розрізненості українських інтелігентів, відсутності спільної програми дій, солідарності, що перешкоджає цілеспрямованій праці для народу як шляху до національно-культурного поступу: *«Української інтелігенції немає, існують тільки українські інтелігенти. Кожен з них виробив свої погляди самостійно, якщо здатний був на те або підлягав чиемусь впливові, а загального цілого громадського тону, впливу не було й нема. Тому кожен і різнить поглядами з іншими...»* [19, с. 398].

- не допускається розташування заголовку підрозділу внизу сторінки, якщо під ним нема щонайменше двох рядків – тоді назву підрозділу разом із текстом необхідно перенести на наступну сторінку.

Титульний аркуш курсової роботи містить такі найменування:

- МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ;
- відомості про заклад вищої освіти (повна назва, назва випускової кафедри);
- тема курсової роботи (друкують великими літерами посередині рядка);
- тип роботи (курсова робота);
- назва дисципліни, із якої виконана робота;
- прізвище, ім'я, по батькові автора / авторки курсової роботи, шифр академічної групи, назва факультету / інституту, де навчається здобувач вищої освіти;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові наукового керівника;
- місто та рік написання роботи (уміщують посередині рядка в нижній частині титульного листа (наприклад: Глухів – 2023).

Переноси слів у заголовках титульного аркуша не допускаються.

Приклад оформлення титульного аркуша курсової роботи наявний у додатку Б.

Нумерацію сторінок подають арабськими цифрами в правому верхньому куті без знака №. Крапка після номера сторінки не ставиться.

Увага! Першою сторінкою вважається титульний аркуш, але на ньому цифра 1 не ставиться, другою вважається сторінка, що містить «ЗМІСТ», на ній проставляється цифра 2 і далі згідно з порядком.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ і ДОДАТКИ до загального обсягу курсової роботи не входять, але всі їх сторінки підлягають нумерації на загальних засадах.

Номер розділу ставлять після слова РОЗДІЛ (нумерація арабська). Номери розділів указуються окремим рядком (РОЗДІЛ 1) над відповідним заголовком, після номера розділу крапка не ставиться.

Зверніть увагу, що в змісті роботи назва розділу має бути написана в одному рядку з номером цього розділу, тому після номера ставимо крапку.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу й порядкового номера підрозділу. Після кожної цифри повинна стояти крапка, наприклад: 1.1. – перший підрозділ першого розділу, 2.1. – перший підрозділ другого розділу і т. п. В одному рядку з номером підрозділу друкують і його заголовки.

4.2.2. Специфіка оформлення таблиць, схем, ілюстрацій та переліку умовних позначень (за необхідності)

Таблицю розміщують після першого згадування про неї в тексті так, щоб її можна було читати без повороту переплетеного блоку курсової роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою. Кожна таблиця повинна мати назву, її суб'єкт (предмет) розташовують у так званій «головці», «боковику». Назва має бути стислою і відображати зміст таблиці. Її розміщують над таблицею і друкують по центру сторінки симетрично до тексту. Слово

«Таблиця», що розміщують справа, починають із великої літери. Крапка після назви таблиці не ставиться. Номер таблиці складається з номера розділу та порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка: наприклад, «Таблиця 2.1».

Заголовки граф таблиці починають із великої літери, а підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком. Підзаголовки, що мають самостійне значення, пишуться з великої літери. У кінці заголовків і підзаголовків таблиці крапки не ставляться.

Зразок 1
Таблиця 1.1

Образ учителя в малій прозі Б. Грінченка

Назва твору	Персонаж-учитель	Характеристика
«Непокірний»	народний учитель-ентузіаст, педагог за покликанням	творчий, розумний, сміливий, непохитний у переконаннях, користується повагою учнів
«Украла»	педагог за покликанням Василь Митрович	розумний, уважний, справедливий, любить дітей, бережно ставиться до особистості учня, розсудливий, урівноважений
«Екзамен»	покірний владі вчитель сільської школи обмежений у знаннях, без учительського фаху член шкільної ради Куценко	несміливий із представником влади, але сумлінний у праці, добрий, уважний до дітей самовдоволений, егоїстичний, неосвічений, байдужий до переживань дітей, не гідний своєї посади

Зразок 2
Таблиця 1.2

Класичний театр і «театр ідей» Б. Шоу

Класичний (традиційний) театр	Реформований театр Б. Шоу
Основа – дія.	Основа – ідея.
Готові істини.	Постановка проблеми.
Залучення глядачів до сценічної дії через співпереживання,	Глядач стає спостерігачем. Його розумова активність збуджується.

співпричетність до дії. Глядач розтрачує свою активність.	
Структура: «зав'язка – розвиток дії – розв'язка».	Структура: «зав'язка – розвиток дії – дискусія».
Конфліктна інтрига (любівні трикутники, вбивства, самогубства тощо), сцени з життя і картини переживань.	Конфлікт ідей, «фабрика думки», сутичка позиції, «пробудження сумління».
Емоційна ситуація (переживання). Глядач співпереживає.	Дискусія (ідейний конфлікт). Глядач думає і робить висновки.
Типові характери.	Образи, підпорядковані сутичці ідей.
Емоційний вплив на глядача, досягнення катарсису. Сприймання консервується.	Сприймання переходить у пізнання. Аргументація.
Чітке слідкування вимогам жанру (трагедія, комедія, драма).	Розмивання та взаємопроникнення драматургічних жанрів – трагікомедія. Нові форми: п'єса-дискусія, драма-дискусія, п'єса-притча тощо.
Персонажі: позитивні й негативні.	Персонажі: носії і обстоювачі ідеї.
Фінал п'єси – логічна розв'язка.	Відкритий фінал.
Переживання.	Світогляд.

Таблицю з великою кількістю колонок можна ділити на частини та розміщувати одну частину під іншою в межах одної сторінки. Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на інший аркуш, при чому її головка та боковик мають повторюватися в кожній частині таблиці.

У разі перенесення таблиці на іншу сторінку над подальшими частинами пишеться «Продовження таблиці _» із зазначенням номера таблиці.

Ілюстрації (фотографії, схеми тощо), розмір яких не перевищує формату А4, можна подавати в курсовій роботі безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації, розміри яких більші за формат А4, розміщують у додатках із відповідними покликаннями на них у тексті курсової роботи.

Ілюстрації позначають словом «Рисунок» (скорочено Рис.) і нумерують послідовно в межах розділу (номер ілюстрації повинен складатися з номера розділу й порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка: «Рис. 1.2»).

Ілюстрації повинні мати точну та лаконічну назву. Номер ілюстрації та її назву розміщують послідовно під ілюстрацією.

Перелік умовних позначень (за необхідності)

До умовних позначень відносять специфічну термінологію, вживану в науковій роботі, а також використані маловідомі скорочення, нові символи, позначення. Якщо вони в тексті роботи повторюються менше трьох разів, то їх розшифрування подають при першому ж згадуванні, якщо ж повторюються досить часто, пояснення їх значення треба подати окремим списком під заголовком ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ після ЗМІСТУ, перед ВСТУПОМ.

Перелік умовних скорочень треба друкувати двома колонками, у яких ліворуч за абеткою наводять скорочення, праворуч – їх детальне розшифрування. Якщо в тексті роботи використовуються скорочення не лише термінів, наприклад, ще й назв мов, лексикографічних джерел тощо, їх подають під відповідними заголовками, які нумерують послідовно в межах переліку умовних скорочень і друкують маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу жирним шрифтом [7].

Варто уникати використання значної кількості умовних скорочень, оскільки це ускладнює сприйняття змісту роботи.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

1. Мови

- англ. – англійська
- грец. – грецька
- і.-є. – індоевропейська
- ісп. – іспанська
- лат. – латинська
- нім. – німецька
- пол. – польська
- укр. – українська

2. Джерела

2.1. Лексикографічні джерела

- СУМ – Словник української мови
- ЕСУМ – Етимологічний словник української мови

2.2. Можливі умовні скорочення літературних джерел

ЗЗ – Закувала зозуленька. Антологія української народної поетичної творчості: Пісні, прислів'я, загадки, скоромовки: для старшого шкільного віку / вступ. ст., упоряд. і приміт.: Н. С. Шумада. Київ : Веселка, 1989. 606 с.

ЛНВ – часопис «Літературно-науковий вісник».

НП – Народні пісні в записах Степана Руданського. Київ : Музична Україна, 1972. 291 с.

УНЛП – Українські народні ліричні пісні / упорядн. М. М. Гордійчук, А. М. Кінько, М. П. Стельмах. Київ : Вид-во Академії наук УРСР, 1960. 685 с.

Загальноприйняті скорочення «...не обов'язково зазначати в переліку умовних позначень: р. – рік, рр. – роки, ст. – століття, н. ст. – новий стиль, ст. ст. – старий стиль, н. е. – нова ера, т. – том, та ін. – та інше (вислови типу *i take*

інше всередині речення не скорочуються), і т. д. – і так далі, і т. п. – і тому подібне, у т. ч. – у тому числі, див. – дивись, пор. – порівняй...» [13, с. 35].

4.2.3. Оформлення цитувань і покликань на використані в дослідженні джерела

Здобувач вищої освіти обов'язково має посилатися на джерела, матеріали досліджень, на ключових положеннях і висновках яких ґрунтується розкриття теми курсової роботи. Це дає можливість відшукати використане в тексті роботи джерело й перевірити достовірність цитування та вірогідність інформації. Запозичення тексту без посилань на першоджерело не дозволяється.

Цитати в тексті курсової роботи здобувач вищої освіти має наводити для підтвердження власних аргументів або для критичного аналізу певної наукової праці. Цитований текст необхідно відтворювати в лапках точно, у тій граматичній формі, що подана в першоджерелі, зі збереженням особливостей авторського написання. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без перекручування авторського тексту. Пропуски позначаються трьома крапками. Якщо перед випущеним текстом або за ним стояв розділовий знак, він не зберігається.

Цитата не повинна бути надто довгою (не більша, ніж на пів сторінки). Також не допускається подача кількох цитат поруч, не обґрунтованих у коментарях автора / авторки курсової роботи.

Посилання в тексті курсової роботи на список використаних джерел необхідно позначати порядковим номером за списком. Цей номер, а також (через кому) номер сторінки (сторінок), на якій (яких) знаходиться цитований матеріал, подається в квадратних дужках, наприклад [12, с. 15] або [12, с. 15–16].

Зверніть увагу, що крапка ставиться не після цитати, а після закритої квадратної дужки. Між позначенням сторінки (с.) і її номером обов'язково ставиться нерозривний пробіл (сполучення клавіш «Shift – Ctrl – Пробіл»).

Зразок цитати та посилання на неї в тексті курсової роботи:

У «Літературознавчій енциклопедії» (автор-укладач Ю. Ковалів) проблематику визначено як «сукупність накопичених питань, які потребують нагального дослідження та розв'язання» [9, с. 275].

Зразок відповідного подання в списку використаних джерел:

9. Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т. 2. / Авт.-укл. Ю. І. Ковалів. К. : ВЦ «Академія», 2007. 624 с.

Якщо розглядається праця загалом, то в дужках треба зазначити тільки її порядковий номер у списку використаних джерел.

Зразок 1:

А. Бакланов у монографії «Сучасний зарубіжний історичний роман» пропонує класифікацію історичних романів, виходячи зі специфіки історичного конфлікту та його трансформації в художній: історично-

соціальний, історично-філософський, історично-біографічний, історично-документальний та історично-фольклорний романи [5, с. 23].

Зразок 2:

Аналізу особливостей художньої інтерпретації української історії у творах В. Шкляра присвятили наукові розвідки О. Стадніченко («Роман В. Шкляра "Чорний Ворон": історична та художня правда» [23]), Л. Старовойт («Художнє відображення українського національно-визвольного руху у романі В. Шкляра "Чорний Ворон"» [25]), А. Новиков («Українська історія крізь призму творчості Василя Шкляра» [17]) та ін.

Якщо посилаються декілька разів поспіль на одне джерело (за умови розміщення в науковій праці, книзі тощо цитати на тій самій сторінці), у квадратних дужках зазначається [Там само]. Якщо ж цитата на іншій сторінці, номер цієї сторінки позначають через кому після слів «Там само», наприклад: [Там само, с. 52].

Зразок:

Проблема життя і смерті хвилювала героїв роману «Маруся» В. Шкляра. Протягом усього періоду боротьби із загарбником українці відчували, як «густе липуче повітря пахло смертю» [25, с. 57]. Однак продовжували самовіддано боротися за народ, його волю: «Це були обличчя тих, що безоглядно йшли на смерть, і кожен думав лише про те, як узяти за своє життя якомога дорожчу плату» [Там само].

Із метою уникнення великої кількості цитат у курсовій роботі допускається переказ чужих думок, що також має супроводжуватися посиланням на використане джерело.

Зразок 1:

О. Казанова зазначає ще одну підставу введення діалогу в текст: з метою відсторонення автора від подій, споглядання на них нібито зі сторони та стимулювання початку розмови. Як приклад дослідниця аналізує новелу В. Стефаника «Побожна» [16].

У тексті курсової роботи мають бути посилання на таблиці й ілюстрації, при цьому слово «таблиця / рисунок» пишуть скорочено, наприклад: [табл. 1.1], [рис. 1.2].

Посилання на додатки подаються в порядку появи їх у тексті.

Зразок посилання на додаток до курсової роботи:

Детальніше проблематику антивоєнної новелістики В. Стефаника й О. Кобилянської подано в порівняльній таблиці (додаток А).

4.2.4. Правила оформлення переліку використаної літератури та додатків до курсової роботи

Список використаних джерел розміщується в кінці роботи після висновків і починається з нової сторінки. Він надає інформацію, необхідну для того, щоб знайти й отримати будь-яке джерело, процитоване в тексті наукової роботи.

Бібліографічний опис джерел оформлюється відповідно до чинних стандартів із бібліотечної та видавничої справи. Необхідну інформацію можна отримати з Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 «Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» (з офіційними виправленнями у 2017 році) [13]. У бібліографічному описі обов'язковим є наведення прізвищ авторів, назви праці, міста та року видання, видавництва й кількості сторінок.

Кількість використаних джерел для курсової роботи – не менше 25-30.

У списку літератури обов'язково мають бути джерела, що були надруковані не пізніше, ніж за останні 10 років. Кожний бібліографічний опис необхідно починати з нового рядка з нумерацією.

Роботи в списку використаних джерел подаються в алфавітному порядку за прізвищами авторів або назвами книг. Авторів, які мають однакові прізвища, записують в алфавітному порядку їхніх ініціалів. Праці одного автора записують за алфавітом перших букв назв його праць. Праці одного автора з однаковою назвою записують за хронологією.

Якщо збірка не має автора – за першою літерою назви видання. За алфавітним принципом спочатку наводяться позиції кирилицею, потім, продовжуючи нумерацію, джерела іноземними мовами (якщо такі є).

Якщо здобувач освіти використовує матеріал з електронного ресурсу, то спочатку він указує автора й назву статті, а потім подає покликання на режим доступу та дату останнього звернення.

Якщо в роботі використані архівні джерела, їх виділяють в окрему групу та починають ними список літератури.

Під час оформлення списку використаних джерел здобувачеві освіти необхідно звернути увагу на *низку особливостей*:

- у заголовку бібліографічного запису подають відомості про одного, двох чи трьох авторів, при цьому імена цих авторів у бібліографічному описі у відомостях про відповідальність (за наскрізною ризикою) не повторюють;
- за потреби в заголовку бібліографічного запису можна зазначити більше, ніж три прізвища авторів;
- під час бібліографічного опису перед назвою праці спочатку вказують прізвище автора, а потім ініціали;
- при посиланні на книгу в списку використаних джерел вказують загальну кількість сторінок;
- при посиланні на частину книги чи статтю в періодичному виданні вказують номери сторінок, на яких починається й закінчується стаття;
- замість знаку «крапка й тире» («.—»), який розділяє зони бібліографічного опису, у бібліографічному посиланні рекомендовано застосовувати знак «крапка»;
- у бібліографічних покликаннях на складник документа розділовий знак «дві навскісні риски» («//») можна замінювати крапкою;
- назву документа, в якому розміщено складник, потрібно виділяти іншим шрифтом (наприклад, *курсивом*);

- найменування міста джерела потрібно зазначати в повному обсязі;
- відомості про документ, опублікований іншою мовою (якщо такий є), подають в оригіналі;
- знак тире («–») між вихідними відомостями (найменування міста видання) [4, с. 2–3].

Наприклад:

1. Гричаник Н. І. Аналіз художнього твору як педагогічна проблема. *Педагогічний альманах: збірник наукових праць*. Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2014. Випуск 24. С. 48–52.

2. Клименко Ж. В. Теорія і технологія вивчення перекладних художніх творів у старших класах загальноосвітньої школи : монографія. Київ : Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2006. 340 с.

Під час оформлення списку використаних джерел потрібно не забувати вказувати не тільки місце видання, а й видавництво. Місце видання пишуть повністю (Запоріжжя, Донецьк, Львів, Відень тощо), за винятком столиць держав: К. (Київ), Н.У.(Нью-Йорк), Л. (Лондон), Р. (Париж).

Зразки оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел подано в *Додатку Ж*.

Додатки оформлюють на наступних сторінках курсової роботи (за необхідності) і подають після списку використаних джерел. Обов'язково їх розташовують у порядку появи посилань в основному тексті наукової роботи. Кожен додаток має розміщуватися на окремій сторінці та мати заголовок. Заголовок додатка друкується вгорі малими літерами з першої великої симетрично до тексту сторінки. Справа над заголовком малими літерами з першої великої друкується слово «Додаток» і велика літера, що позначає цей додаток.

Додатки нумеруються цифрами або літерами та позначаються словом «додаток». Якщо додатки позначаються літерами, то використовуються всі літери українського алфавіту, за винятком літер Г, І, Є, З, І, Ї, Й, О, Ч, Ь, Ъ. Один додаток позначається як додаток А. Нумерація додатків здійснюється в межах кожного розділу. Наприклад, додатки до першого розділу: А1, А2 та ін.; додатки до другого розділу: Б1, Б2, Б3 та ін.; додатки до третього розділу: В1, В2, В3 та ін.

Приклад оформлення додатків:

Додаток А

Узагальнювальна таблиця «Образ скнари у світовій літературі»

...

Додаток Б

Порівняльна таблиця «Образ Пана в античній міфології та
однойменному романі К. Гамсуна»

...

Додаток В

Тестові завдання «Ліричні твори Т. Шевченка»

...

Сторінки з додатками нумерують, але їх не враховують до загального обсягу роботи.

Оформлення таблиць та ілюстрацій в додатках аналогічне оформленню в основному тексті роботи. Таблиці та ілюстрації розміщують таким чином, щоб їх можна було читати без повороту переплетеного блоку роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Розділ 5

Підготовка до захисту та захист курсової роботи з історії української літератури / історії зарубіжної літератури

Курсова робота з історії української літератури / історії зарубіжної літератури проходить процедуру захисту.

До захисту курсової роботи з історії української літератури / історії зарубіжної літератури здобувач освіти подає її в готовому вигляді науковому керівникові на перевірку.

Підставою для недопущення студента / студентки до захисту роботи може бути одна або декілька визначених причин:

- втрата зв'язку з науковим керівником і вчасне неподання готового тексту роботи науковому керівнику для перевірки;
- невиконання студентом / студенткою вимог до написання курсової роботи;
- низька змістовно-смілова якість дослідження;
- відсутність необхідних структурних компонентів наукової роботи;
- порушення загальних правил оформлення наукової роботи;
- непроходження антиплагіатної перевірки у визначені терміни;
- за результатами перевірки – наявність академічної недоброчесності (плагіату).

У разі схвальної оцінки керівником та успішного проходження антиплагіатної перевірки студент / студентка допускається до захисту роботи.

Захист курсової роботи з історії української літератури / історії зарубіжної літератури відбувається в закладі вищої освіти в термін, установлений кафедрою, у присутності комісії (науковий керівник і 2-3 науково-педагогічні працівники кафедри) і студентів-бакалаврів.

Процедура захисту включає:

- виступ здобувача освіти про основний зміст роботи;
- постановка запитань до доповідача;
- відповіді студента / студентки на запитання членів комісії;
- коментування членами комісії доповіді студента / студентки та його/її відповідей на поставлені запитання;
- оцінювання комісією курсової роботи.

Студентові / студентці необхідно заздалегідь готуватися до захисту курсової роботи. Його/її доповідь не повинна перевищувати за часом 7–10 хвилин (*приблизно 3,5–4 сторінки друкованого тексту*). Вона має унаочнювати досягнуті результати презентацією (*приблизно 10–15 слайдів*). Текст доповіді та зміст презентації необхідно заздалегідь узгодити з науковим керівником.

Плануючи виступ, здобувач освіти має акцентувати увагу на важливих питаннях: обґрунтування актуальності теми дослідження; мета, завдання, об'єкт, предмет, методологія; структура роботи; основний зміст розділів і підрозділів та висновків.

Для створення презентацій доцільно використовувати сучасні програми, зокрема: Microsoft Power Point, Canva, Libre Office Impress, Prezi, Google Slides та інші. Шрифт у слайдах презентації має бути читабельним, чітким, видимим. На одному слайді варто розміщувати одну тезу або думку. Недоречно в одному слайді відображати весь зміст одного з підрозділів або повністю вступ та перевантажувати його великою кількістю ілюстративних і нефункціональних картинок, схем, таблиць тощо. Бажано не використовувати в оформленні слайдів багато кольорів. Презентація має відповідати послідовності доповіді, бути її виразним і максимально інформативним доповненням.

Готуючись до захисту, студентові / студентці бажано провести репетицію: прочитати вголос текст доповіді, розставити необхідні акценти й зафіксувати час. Особливу увагу здобувач освіти має звернути на мову – її грамотність, виразність, багатство словникового запасу, чітку й вірну вимову, правильно розставлені наголоси.

Автор / авторка курсової роботи має продумати можливі запитання членів екзаменаційної комісії, знайти у своїй роботі найбільш «вразливі» місця й уміти переконливо й доказово захистити положення свого дослідження. З цією метою варто ще раз звернутися до наукових джерел, пригадати визначення основних дефініцій, відібравши все необхідне для аргументованих відповідей. У процесі захисту одне з основних завдань автора / авторки наукової роботи – переконати присутніх, що мету та завдання курсової роботи виконано, а її результати становлять науковий інтерес і містять наукову новизну.

Оцінка за захист безпосередньо залежить від того, настільки переконливими й доказовими були доповідь та відповіді здобувача освіти на додаткові запитання присутніх членів комісії.

Підсумкові оцінки обговорюються всіма членами комісії, враховуючи відгуки наукових керівників, та оголошуються здобувачам освіти.

Результати захисту курсових робіт визначаються відповідно до шкали оцінювання (національна та ECTS). Оцінка за результатами захисту наукових робіт виставляється до екзаменаційної відомості та залікової книжки здобувача освіти.

Захищені курсові роботи здаються на кафедру.

Розділ 6

Критерії оцінювання курсової роботи

Оцінка за курсову роботу виставляється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у 5-бальну та шкалу ECTS.

Переведення оцінок, виражених у балах за 100-бальною шкалою, в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS здійснюється відповідно до таблиці.

Рекомендована оцінка за 100-бальною шкалою	Рекомендована оцінка за шкалою ECTS	Рекомендована оцінка на національною шкалою	Вимоги до оцінювання
90-100	A	5 (відмінно)	<p><u>Вимоги до змісту:</u> курсова робота виконана на високому науковому рівні, ґрунтовно, у повному обсязі відповідно до визначеної мети й окреслених завдань; має наукову новизну; містить глибокий аналіз необхідної наукової та художньої літератури, самостійні узагальнення, що чітко сформульовані у висновках; логіка викладу наукового матеріалу відповідає визначеним завданням. Здобувач освіти на належному рівні використовує методи, необхідні для глибокого аналізу літературознавчого та художнього матеріалу.</p> <p><u>Вимоги до оформлення:</u> курсова робота виконана з чітким дотриманням усіх необхідних умов, структурних компонентів; має науковий стиль викладу з дотриманням чинних норм сучасної літературної мови; позбавлена технічних огріхів.</p>
82-89	B	4 (добре)	<p><u>Вимоги до змісту:</u> курсова робота виконана на достатньому науковому рівні, відповідно до визначеної мети й окреслених завдань; логіка викладу наукового матеріалу загалом витримана. Здобувач освіти уміє працювати з науковою літературою, аналізувати її, визначаючи основне відповідно до теми курсової роботи; робить самостійні узагальнення й формулює їх у загальних висновках; на достатньому рівні користується наукови-</p>

			<p>ми методами, необхідними для аналізу літературознавчого та художнього матеріалу.</p> <p><u>Вимоги до оформлення:</u> курсова робота в основному відповідає встановленим вимогам, має всі структурні компоненти; наявні незначні мовленнєві неточності та технічні огріхи.</p>
75-81	C	4 (добре)	<p><u>Вимоги до змісту:</u> курсова робота виконана з незначними відхиленнями від визначеної мети й окреслених завдань; логіка викладу загалом витримана. Здобувач освіти в основному вміє працювати з науковою літературою, простежувати вивчення в ній конкретної проблеми; уміє користуватися основними методами наукового аналізу літературознавчого та художнього матеріалу. Однак у курсовій роботі відчуваються труднощі в здійсненні наукового аналізу фактичного матеріалу, учи в теоретичному узагальненні й формулюванні висновків до роботи; простежуються недостатня переконливість і неточність у використанні понятійного апарату, що в цілому не впливають на правильність висновків.</p> <p><u>Вимоги до оформлення:</u> курсова робота в основному відповідає встановленим вимогам, має обов'язкові структурні компоненти вступу; трапляється незначна кількість помилок, порушена стильова єдність викладу, зустрічаються певні технічні огріхи.</p>
67-74	D	3 (задовільно)	<p><u>Вимоги до змісту:</u> курсова робота виконана з відхиленням від визначеної мети та завдань (деякі з них залишилися невиконаними). Проте вона не містить помилок, які сприяли б її докорінному доопрацюванню. Здобувач освіти виявив певну обізнаність з основною науковою літературою, але поверхово описав динаміку розвитку проблеми. Прагнувши зробити науковий аналіз основних джерел, втрачає формулювання думок.</p>

			Здобувач освіти обмежено володіє літературознавчою термінологією. У формулюванні висновків робить елементарні узагальнення. <u>Вимоги до оформлення:</u> курсова робота в основному відповідає вимогам, має більшість структурних компонентів, але трапляються відхилення від логіки викладу думки, різні помилки та технічні огріхи.
60-66	E	3 (достатньо)	<u>Вимоги до змісту:</u> курсова робота виконана зі значними відхиленнями від визначеної мети й окреслених завдань (деякі з них не були реалізовані). Здобувач освіти примітивно простежує динаміку розкриття конкретної літературознавчої проблеми. Спостерігається низький рівень усвідомлення теоретичного матеріалу, трапляються помилки під час пояснення базових понять, плутаються літературознавчі факти. Робота носить компілятивний характер. <u>Вимоги до оформлення:</u> курсова робота має значні порушення вимог до оформлення, проте в ній наявні більшість обов'язкових структурних компонентів. Здобувач освіти нелогічно й непослідовно викладає теоретичний матеріал. Текст наукової роботи містить багато помилок і технічних огріхів.
35-59	FX	2 (незадовільно, з можливістю повторного захисту)	<u>Вимоги до змісту:</u> курсова робота виконана не в повному обсязі та зі значними відхиленнями від визначеної мети й окреслених завдань, наявні суттєві помилки та неточності, що потребують докорінного доопрацювання. Здобувач освіти не розуміє змісту базових понять, не володіє термінологічним апаратом, лексичним багатством рідної мови. <u>Вимоги до оформлення:</u> оформлення курсової роботи не відповідає вимогам. Робота потребує значного доопрацювання.
1-34	F	2 (незадовільно, без можливості повторного захисту)	<u>Вимоги до змісту:</u> здобувач освіти демонструє відсутність елементарних знань з обраної проблеми дослідження та незадовільний рівень писемного мовлення.

Критерії оцінювання захисту курсової роботи

Рекомендована оцінка за 100-бальною шкалою	Рекомендована оцінка за шкалою ECTS	Рекомендована оцінка на національній шкалою	Вимоги до оцінювання
90-100	A	5 (відмінно)	Виступ на захисті курсової роботи чіткий, відбиває основні положення дослідження. Відповідь на поставлені додаткові питання аргументована, вичерпна та чітка. Під час захисту здобувач освіти виявляє вільне володіння матеріалом дослідження та науковою літературознавчою термінологією, добру обізнаність із сучасними науковими літературознавчими статтями; переконливо аргументує власну позицію. Демонструє високу культуру наукового мовлення. Під час ведення дискусії виявляє наукову виваженість, коректність і тактовність. Дотримується регламенту.
82-89	B	4 (добре)	Виступ на захисті курсової роботи загалом відзначається чіткістю і в основному відбиває основні положення роботи. Відповідь на всі поставлені запитання повна, але потребує поглиблення та деталізації. Здобувач освіти в основному орієнтується в науковій термінології, знає базові літературознавчі дослідження з проблеми, однак на захисті допускає певні неточності в трактуванні поглядів окремих літературознавців, недостатньо переконливо аргументує власну позицію. Виявляє належний рівень володіння науковим мовленням. Під час ведення дискусії демонструє наукову коректність і тактовність. Загалом дотримується регламенту.
75-81	C	4 (добре)	Виступ на захисті курсової роботи в основному розкриває базові положення роботи. Відповідь на поставлені запитання дається по суті, але допускаються певні неточності в трактуванні поглядів окремих літературознавців. Недостатньо переконливо ілюструються прикладами теоретичні

			положення дослідження. Власну позицію аргументує не переконливо. Під час ведення дискусії демонструє достатню наукову коректність і тактовність. Порушує встановлений регламент.
67-74	D	3 (задовільно)	Виступ на захисті курсової роботи свідчить про те, що здобувач вищої освіти загалом орієнтується в обраній проблемі, але не може достатньо чітко представити її, аргументовано сформулювати висновки, вміло пов'язати теоретичні узагальнення з досліджуваним фактичним матеріалом. Відповідь на поставлені запитання є неповною. Студент обмежено володіє літературознавчою термінологією. Мовлення науково збіднене. Не дотримується регламенту.
60-66	E	3 (достатньо)	Виступ на захисті курсової роботи свідчить про те, що здобувач вищої освіти поверхово орієнтується в обраній проблемі, відчуває значні труднощі у репрезентації досліджуваного літературознавчого матеріалу. Не на всі поставлені запитання дає відповідь. Мовлення здобувача освіти науково примітивне, характеризується лексичною та граматичною невправністю. Порушує регламент захисту.
35-59	FX	2 (незадовільно) з можливістю повторного захисту	Виступ на захисті курсової роботи свідчить про те, що студент не орієнтується в досліджуваній проблемі, не володіє необхідним понятійним апаратом, не знає базових літературознавчих праць із досліджуваної проблеми. Студент повністю не володіє фактичним матеріалом, не відповідає на поставлені запитання.
1-34	F	2 (незадовільно) з обов'язковою зміною теми курсової роботи	

Список використаних джерел

1. Артемчук Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. Методика організації науково-дослідної роботи. Київ, 2000. 271 с.
2. Базиль Л., Пустовіт В. Літературознавчі дослідження студентів-філологів: теорія і методика. Луганськ : Глобус, 2012. 244 с.
3. Білуха М. Т. Методологія наукових досліджень: підручник. Київ : АБУ, 2002. 480 с.
4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. *Нац. стандарт України*. Вид. офіц. уведено вперше ; чинний від 2016-07-01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с.
5. Етичний кодекс Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка. URL : <https://drive.google.com/file/d/1pwcewH4jwifMWO4c77XzHPkqVOg5j73m/view> (дата звернення: 25.03.2023).
6. Корнієнко О. О., Анненкова О. С. Методичні рекомендації щодо написання курсових і кваліфікаційних бакалаврських і магістерських робіт із зарубіжної літератури / Нац. пед. ун-тет НПУ ім. М. П. Драгоманова, фак.-т іноз. філол. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2021. 67 с.
7. Магістерське дослідження як підсумковий етап науково-дослідницької роботи здобувачів вищої освіти : навчально-методичний посібник для студентів спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) / А. О. Новиков, Т. В. Клейменова, Н. В. Троша, С. В. Цінько ; Глухівський НПУ ім. О. Довженка. Глухів, 2020. 96 с.
8. Мазур О. В., Подвойська О. В., Радецька С. В. Основи наукових досліджень : навч. посіб. для студ. вищих навч. заклад. філол. спец. Вінниця : Нова Книга, 2013. 120 с.
9. Методичні рекомендації до написання курсової роботи з дисципліни «Історія української літератури» для студентів за напрямом підготовки (спеціальністю) 035 Філологія. 035.01 Українська мова і література. Розробник: кандидат філологічних наук, доцент кафедри української літератури факультету філології Залевська О. М. Івано-Франківськ, 2019. 18 с.
10. Основні вимоги до оформлення списку літератури за новими стандартами : методичні рекомендації / уклад. : М. П. Гребенюк, Г. З. Шевчук. Луцьк : ВІППО, 2019. 60 с.
11. Положення про дотримання принципів академічної доброчесності в Глухівському національному педагогічному університеті імені Олександра Довженка. Режим доступу : <http://new.gnpu.edu.ua/uk/nauka.html?start=30> (дата звернення: 22.03.2023).
12. Семенов О. Культура наукової української мови : навч. посіб. К. : Академія, 2010. 216 с.

13. Семенов О. Організація науково-дослідної роботи студентів філологічних факультетів педагогічних університетів : навчально-методичний посібник. К.-Глухів : РВВ ГДПУ, 2002. 96 с.
14. Філіпенко А. С. Основи наукових досліджень : конспект лекцій: навчальний посібник. Київ : Академвидав, 2005. 208 с.
15. Як писати курсову роботу з літератури : навчальний посібник / уклад. : Атрошенко Г. І., Акулова Н. Ю. Вид. 2-е, випр. і доп. Мелітополь : ФОП Однорог Т. В., 2019. 96 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Перелік орієнтовних тем курсових робіт з історії української та історії зарубіжної літератури

Орієнтовні теми курсових робіт з історії української літератури

1. Тема інтелігенції в повістевій прозі Б. Грінченка.
2. Поетика імпресіонізму в повісті «Тіні забутих предків» М. Коцюбинського.
3. Специфіка зображення жіночих характерів у повістевій прозі М. Коцюбинського.
4. Гендерна проблематика у повістях «Людина» і «Царівна» О. Кобилянської.
5. Ідеї ніцшеанства у творчості О. Кобилянської.
6. Інтерпретація образів світової літератури в драматургії Лесі Українки (на матеріалі творів «Кассандра» і «Камінний господар»).
7. Трагедія Першої світової війни в художньому осмисленні Марка Черемшини.
8. Ідейно-художня своєрідність кіноповісті «Поєма про море» О. Довженка.
9. Образи українців-патріотів у кіноповісті «Повість полум'яних літ» О. Довженка.
10. Стильові особливості роману «Майстер корабля» Ю. Яновського.
11. Художня специфіка філософсько-інтелектуальної повісті «Дівчинка з ведмедиком» В. Домонтовича.
12. Риси екзистенціалізму в романі «Місто» В. Підмогильного.
13. Образ України в поетичній спадщині Є. Маланюка.
14. Мотиви сучасної лірики Д. Павличка.
15. Образ матері в поезії Б. Олійника.
16. Новітні підходи до жанру балади у творчості І. Драча.
17. Жанрова специфіка й проблематика ліро-епічних творів В. Симоненка.
18. Художнє відтворення національно-визвольних змагань українців в історичному романі «Чорний Ворон» В. Шкляра.
19. Ідейно-художня своєрідність сімейної саги в новелах «Майже ніколи не навпаки» М. Матіос.
20. Жанрово-тематичні особливості збірки «Тамплієри» С. Жадана.

Орієнтовні теми курсових робіт з історії зарубіжної літератури

1. Художня своєрідність та демократичний пафос лірики американського поета-трансценденталіста Волта Вітмена.
2. Інтелектуально-філософська поезія Т. С. Еліота.
3. Нові форми зображення світу й відтворення людських почуттів у поезії П. Елюара.
4. Роль мистецтва та митця в суспільстві (на матеріалі роману О. Вайльда «Портрет Доріана Грея»).
5. Жанрове розмаїття та художні особливості творчості Дж. Г. Байрона.
6. Морально-соціальна проблематика творчості Г. Веллса (на матеріалі науково-фантастичних романів «Острів доктора Моро», «Машина часу»).
7. Проблематика та стильові домінанти роману Г. Гарсія Маркеса «Сто років самотності».
8. Соціальні контрасти та духовні конфлікти суспільства Англії в романі Ч. Діккенса «Пригоди Олівера Твіста».
9. Своєрідність японського світобачення та світовідчуття в прозі Харуки Мураками.
10. Проблема морального вибору в надзвичайній ситуації (на матеріалі творів А. Камю і Б. Брехта).
11. Автобіографічний характер та проблематика роману «Сповідь сина століття» Альфреда де Мюссе.
12. Автобіографічні мотиви роману «Голод» Кнута Гамсуна.
13. «Потік свідомості» та аналіз психології людини у творчості Джеймса Джойса.
14. Особливості французької феміністичної прози (на матеріалі романної спадщини Франсуази Саган).
15. Жанр роману-параболи у творчості Кобо Абе.
16. Символічно-реалістичний світ і трагізм у драматургії Г. Гауптмана (на матеріалі драматичних творів «Перед заходом сонця», «Магнус Гарбе»).
17. Образ Гренуя та його літературні прототиби (на матеріалі роману П. Зюскінда «Запахи, або Історія одного вбивці»).
18. Поєднання реалістичних і романтичних елементів у художній системі Оноре де Бальзака.
19. Провідні теми й мотиви роману «Кар'єра Ругонів» Е. Золя.
20. Загальна характеристика провідних шляхів розвитку світової поезії середини ХІХ століття.

Зразок оформлення титульної сторінки

**Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи з історії
української літератури**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кафедра української мови, літератури
та методики навчання

**ТЕМА ІНТЕЛІГЕНЦІЇ В ПОВІСТЕВІЙ ПРОЗІ
БОРИСА ГРІНЧЕНКА**

Курсова робота
з історії української літератури
студентки 21-У групи
Навчально-наукового інституту
філології та історії
денної форми навчання
(ПП)
Науковий керівник: канд. філол.
наук, старший викладач
(ПП)

Глухів–2023

**Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи з історії
зарубіжної літератури**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Кафедра української мови, літератури
та методики навчання

**ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМАТИКА
ТВОРЧОСТІ Ф. ДЮРРЕНМАТТА**

Курсова робота
з історії зарубіжної літератури
студентки 21-У групи
Навчально-наукового інституту
філології та історії
денної форми навчання
(ПП)
Науковий керівник: канд. філол.
наук, доцент
(ПП)

Глухів–2023

Зразки оформлення змісту курсової роботи

Тема курсової роботи з історії української літератури:
«Тема інтелігенції в повістевій прозі Б. Грінченка»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖУВАНОЇ ПРОБЛЕМИ.....	6
1.1. Поняття про тему художнього твору в літературознавстві.....	6
1.2. Історичне підґрунтя та специфіка розкриття теми інтелігенції в українській прозі II половини XIX – початку XX ст.	10
1.3. Б. Грінченко – національно свідомий інтелігент-патріот: світоглядні позиції, тематика творчості.....	15
РОЗДІЛ 2. ІДЕЙНО-ХУДОЖНЯ СВОЄРІДНІСТЬ ПРОЗИ Б. ГРІНЧЕНКА НА ТЕМУ ІНТЕЛІГЕНЦІЇ.....	19
2.1. Художнє розкриття теми інтелігенції в повісті «Сонячний промінь» Б. Грінченка.....	19
2.2. Повість «На розпутьті»: проблематика, образи репрезентантів культурницького подвижництва.....	24
2.3. Зображення активної громадської позиції інтелігента-вчителя в повісті «Брат на брата» Б. Грінченка.....	27
ВИСНОВКИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33
ДОДАТКИ.....	36

**Тема курсової роботи з історії зарубіжної літератури:
«Екзистенціальна проблематика творчості Ф. Дюрренматта»**

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	6
1.1. Екзистенціалізм як філософська концепція та літературний напрямок ХХ століття.....	6
1.2. Про теоретико-літературне поняття «проблематика».....	10
1.3. Жанрово-стильові новації творчості Ф. Дюрренматта.....	15
РОЗДІЛ 2. ФІЛОСОФІЯ ІСНУВАННЯ ЛЮДИНИ У ТВОРЧОСТІ Ф. ДЮРРЕНМАТТА.....	19
2.1. Тема відчуження особистості в оповіданнях Ф. Дюрренматта («Образ Сізіфа», «Тунель»).....	19
2.2. Екзистенціалістське розуміння проблеми буття в детективному романі «Суддя та його кат».....	24
2.3. Алгоричний зміст драми-абсурду «Гостина старої дами».....	27
ВИСНОВКИ.....	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	33
ДОДАТКИ.....	35

Зразки оформлення вступу курсової роботи

Тема курсової роботи з історії української літератури: «Тема інтелігенції в прозі Б. Грінченка»

ВСТУП

Актуальність теми. Українська інтелігенція завжди відігравала важливу, навіть визначальну роль у політичних змаганнях свого народу за незалежність, у його національно-культурному поступі. На межі ХІХ – ХХ ст. вона перетворилась на основну рушійну силу національного відродження, загалом, провідну політичну силу. Тому закономірною є така особливість літературного процесу в Україні в другій половині ХІХ – на початку ХХ ст., як поява художнього доробку митців, адресованого інтелектуальній еліті.

Ця тема розкрита у творах різних родів та жанрів, найбільш широко й багатогранно вона представлена в прозі: І. Нечуй-Левицький (романи «Хмари», «Над Чорним морем», повість «Неоднаковими стежками», оповідання «На гастрольях в Микитянах», «Дивовижний похорон»), Панас Мирний (повісті «Народолубець», «Лихі люди»), І. Франко (повісті «На дні», «Основи суспільності», романи «Перехресні стежки», «Лель і Полель»), О. Кобилянська (повість «Царівна», роман «Апостол черні») та ін.

Особливе місце у складі інтелектуальної еліти мало вчительство, яке готувало до національно-культурного поступу молоде покоління борців. Гідним прикладом національно свідомого інтелігента-патріота, педагога, вченого, літератора, публіциста, перекладача, журналіста, видавця, громадсько-культурного діяча є Б. Грінченко (1863–1910), життя якого позначене високими ідейними переконаннями й самозреченістю в праці задля народу. Представник учительської і письменницької інтелігенції, Б. Грінченко став одним із перших в українській літературі, хто звернувся у своїх творах до теми ролі в житті народу інтелектуальної еліти кінця ХІХ ст.

Тема інтелігенції широко представлена в його публіцистичних працях, ліриці, драматургії, прозі, зокрема в повістях («Сонячний промінь», «На розпутті», «Брат на брата»). Письменник розкрив різноманітні шляхи, якими йшла або прагнула йти українська інтелігенція кінця ХІХ ст., проблеми її взаємин із народом та відступництва від нього.

Багатогранну художню творчість Б. Грінченка досліджували О. Білецький, М. Драгоманов, С. Єфремов, Н. Левчик, А. Погрібний, І. Франко, П. Хропко; його прозі присвячено розвідки початку ХХІ ст. таких учених, як С. Євтушенко, Ю. Ковалів, Ф. Левітас, А. Мовчун, О. Неживий, Л. Нечаюк, Б. Пастух, В. Погребенник, С. Пультер, А. Хоптяр, І. Шинальська та ін. Зокрема, важливими для нашого дослідження є праці останніх років, у

яких розкрито специфіку художнього трактування Б. Грінченком теми інтелігенції: С. Євтушенко «Образ народного вчителя у творчості Б. Грінченка» (2012) [27], «Тема інтелігенції в прозових і поетичних творах Б. Грінченка» (2014) [30], Ф. Левітас «Елітна проза Б. Грінченка: «Брат на брата» як історико-філософське джерело» (2014) [45], Л. Нечаюк «Художнє моделювання проблеми української інтелігенції другої половини ХІХ ст. у повістях Б. Грінченка» (2016) [58] та ін.

Однак внесок письменника у розробку в українській повістевій прозі інтелігентської тематики потребує системного дослідження, глибшого сучасного осмислення, що й зумовило *актуальність теми* курсової роботи.

Мета дослідження – осмислити особливості інтерпретації теми інтелігенції у повістях Б. Грінченка.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання наступних завдань:

- з'ясувати сутність поняття «тема» в літературознавстві;
- визначити історичне підґрунтя звернення літераторів ІІ половини ХІХ – початку ХХ ст. до теми інтелектуальної еліти українців та специфіку її розкриття в прозі цього періоду;
- розкрити світоглядні позиції, аспекти багатогранної діяльності Б. Грінченка як національно свідомого інтелігента-патріота, означити тематику його творчості;
- дослідити специфіку розкриття інтелігентської тематики, авторську інтерпретацію постатей репрезентантів культурницького подвигництва в повістях письменника.

Об'єктом дослідження є повісті Б. Грінченка «Сонячний промінь», «На розпутьті», «Брат на брата» з життя української інтелігенції.

Предмет курсової роботи – особливості розкриття теми інтелігенції в повістевій прозі Б. Грінченка.

Для досягнення мети й розв'язання поставлених завдань у курсовій роботі застосовувалися такі **методи дослідження**: *описовий* (з метою рецепції науково-критичної літератури з теми дослідження); *порівняльно-історичний* (для з'ясування місця творів Б. Грінченка з життя інтелігенції серед творів тотожної тематики митців другої половини ХІХ – початку ХХ ст.), *культурно-історичний* (для виявлення умов, у яких формувалось авторське осмислення суспільної ролі та діяльності інтелігенції кінця ХІХ – початку ХХ ст.); *біографічний* (дав можливість з'ясувати походження образів, проблем у творах митця); а також використано елементи проблемно-тематичного й контекстуального аналізу, синтетично-аналітичний підхід до художніх текстів Б. Грінченка.

Теоретико-методологічною основою дослідження є теоретико-літературні праці І. Безпечного, П. Білоуса, В. Будного, О. Галича, Ю. Коваліва, А. Ткаченка, Н. Ференц, у яких розкрито сутність ключових понять роботи; історико-літературні дослідження письменства другої половини ХІХ – початку ХХ ст., зокрібно І. Франка, М. Драгоманова, О. Гнідан, Л. Дем'янівської, В. Погребенника, П. Хропка, Ю. Коваліва, а

також спеціальні студії Грінченкової спадщини таких учених, як Н. Левчик, А. Погрібний, С. Євтушенко, Ф. Левітас, А. Мовчун, О. Неживий, Л. Нечаюк, Б. Пастух, В. Погребенник, С. Процюк та ін.

Наукова новизна одержаних результатів. Курсова робота є комплексним науковим дослідженням повістєвої прози Б. Грінченка на тему інтелігенції. У роботі узагальнено попередній досвід літературознавців щодо з'ясування художніх особливостей повістей письменника з життя інтелектуальної еліти нації кінця ХІХ ст. Здійснено спробу сучасного прочитання цих творів Б. Грінченка. Визначено ключові проблеми та зроблено ґрунтовний аналіз образів протагоністів.

Практичне значення курсової роботи полягає в тому, що її матеріали можуть використовуватися під час читання нормативних літературознавчих курсів і спецкурсів для здобувачів освіти спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) закладів вищої освіти, у процесі написання студентами курсових, кваліфікаційних робіт.

Апробація результатів дослідження. Основні результати курсової роботи обговорювалися на ХІІ Міжнародній інтернет-конференції молодих учених і студентів «Глухівські наукові читання – 2021. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук» (6-8 грудня 2022 р., м. Глухів).

Структура роботи. Курсова робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел (32 позиції). Загальний обсяг роботи становить 33 сторінки, із них основного тексту – 30 сторінок.

Тема курсової роботи з історії зарубіжної літератури: «Екзистенціальна проблематика творчості Ф. Дюрренматта»

ВСТУП

Актуальність дослідження. В усі часи людство турбувало питання сенсу життя, представники різних етнічних єдностей розмірковували над смыслом свого існування, призначенням на землі. Але саме на початку ХХ ст. внаслідок трагічних історичних подій, різних суспільно-політичних змін, філософського переосмислення питання існування людини в соціумі, проблема оригінальності та індивідуальності особистості набула особливої актуальності.

Філософська концепція, яка сформулювалася на початку ХХ ст. й отримала назву екзистенціалізм, охопила такі основні аспекти, пов'язані з людським існуванням: розуміння буття та досягнення його достовірності, морально-гуманістичні виміри особистості, соціум і конкретна людина в ньому, трагізм існування особистості у ворожому їй суспільстві тощо.

Висвітленню цієї проблеми присвятили свої наукові й художні напрацювання філософи, психологи, культурологи, письменники (С. К'єркегор, Ф. Ніцше, К. Ясперс, Г. Марсель, М. Гайдеггер, Ж.-П. Сартр, А. Камю, М. Мерло-Понті).

Одним із найяскравіших представників екзистенціальної прози є Ф. Дюрренматт – швейцарський письменник, драматург-абсурдист, публіцист, художник-графік, неперевершений майстер гротескного театру, який у своїх творах поєднав захопливу сюжетну основу й складну філософську проблематику, тяжів до індивідуалізації кожної окремої людини, протиставляючи її абсурдному світові.

У різних аспектах творчість Ф. Дюрренматта вивчали вітчизняні та зарубіжні вчені (Ю. Архіпов, М.-Г. Дерманн, Д. Затонський, З. Кучер, Л. Невська, Н. Павлова, В. Седельник та ін.). Науковці вивчали творчий шлях письменника, досліджували генезу творчості митця, простежували тісний взаємозв'язок його ранніх і пізніх творів, зіставляли його художній метод із методом Ф. Кафки, Б. Брехта, А. Камю, Ж. П. Сартра та абсурдистів, доводили актуальність тематики творів письменника, розкривали світоглядні позиції автора, показували механізм взаємодії індивіда та колективу, особистості й суспільства, обґрунтовували актуальність проблематики.

Постать письменника та його творчий доробок стали об'єктами кількох дисертаційних досліджень: А. Гончар «Стратегія художньої комунікації у творчості Фрідріха Дюрренматта», К. Дорошиної «Особливості публіцистики Фрідріха Дюрренматта», В. Пожидаєвої «Міфопоетика художнього дискурса Ф. Дюрренматта», Л. Козаєвої «Архітектоніка основ лексичних одиниць у творах Фрідріха Дюрренматта: когнітивно-прагматичний аспект», Н. Салової «Монолог як компонент художньої структури епічного і драматичного текстів: на матеріалі художніх творів М. Фріша і Ф. Дюрренматта».

Учені вдавалися до розкриття життєвого шляху та аналізу окремих творів Ф. Дюрренматта, проте в українському літературознавстві досі відсутнє комплексне дослідження екзистенціальної прози письменника (хоча творчість інших письменників-екзистенціалістів вивчили Ю. Бойко, І. Васишин, М. Гірняк, О. Галета, Є. Лепьохін, В. Мельник, Н. Михайловська, І. Малишівська, С. Павличко, В. Шевчук, Ю. Шерех та ін.). З огляду на це, твори Ф. Дюрренматта, у яких порушені проблеми буття, відчуження особистості, пошуку власного «Я» в умовах абсурдного світу вимагають докладного аналізу. Така ситуація й зумовила вибір теми курсової роботи – *«Екзистенціальна проблематика творчості Ф. Дюрренматта»*.

Мета дослідження – виявити й проаналізувати екзистенціальну проблематику у творах Ф. Дюрренматта.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. Розкрити суть екзистенціалізму як філософської концепції та літературного напрямку ХХ століття.
2. Схарактеризувати теоретико-літературне поняття «проблематика».
3. Визначити й проаналізувати жанрово-стильові новації творчості Ф. Дюрренматта.
4. Проаналізувати твори письменника відповідно до положень екзистенціалізму як філософії існування людини, виокремити їх екзистенційну проблематику.

Об'єкт дослідження – творчість Ф. Дюрренматта.

Предмет дослідження – екзистенціальна проблематика творів письменника (оповідання «Образ Сізіфа», «Тунель», роман «Суддя та його кат», драма «Гостина старої дами»).

Для реалізації мети дослідження й вирішення поставлених завдань у курсовій роботі використано такі **методи дослідження**: *описовий* (з метою аналізу довідкової та науково-критичної літератури з теми дослідження), *біографічний* (дав можливість з'ясувати чинники формування світогляду, які наклали відбиток на становлення творчого генія Ф. Дюрренматта); *проблемно-тематичний* (дав можливість окреслити та охарактеризувати низку екзистенційних проблем прозової спадщини митця); а також використано елементи контекстуального та порівняльно-історичного методів.

Теоретико-методологічною основою дослідження є літературознавчі праці П. Білоуса, О. Галича, Ю. Коваліва, В. Марка, А. Ткаченка та інших учених, які окреслювали зміст теоретико-літературного поняття «проблематика», обґрунтовували його нерозривний зв'язок із темою та ідеєю художнього твору. Дослідження Є. Волощук, Л. Гайсюк, Д. Затонського, А. Смілик, В. Стеценко є важливими науковими розвідками щодо репрезентації постаті Ф. Дюрренматта у світовому літературному процесі.

Наукова новизна одержаних результатів. У курсовій роботі систематизовано теоретичний матеріал про екзистенціалізм як філософську течію і літературний напрям, проблематику як літературознавчу категорію, творчий доробок Ф. Дюрренматта; здійснено комплексне дослідження

екзистенціальної проблематики найвідоміших творів письменника та виявлено їх жанрово-стильові новації.

Практичне значення курсової роботи. Матеріали дослідження можуть бути використані в практиці роботи закладів вищої освіти під час проведення лекційних і практичних занять з історії зарубіжної літератури, організації та проведення спецкурсів, написання кваліфікаційних робіт; у закладах загальної середньої освіти на уроках зарубіжної літератури в 11 класі, під час проведення факультативних занять, у позанавчальній роботі.

Апробація результатів дослідження. Результати курсової роботи були апробовані на I Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції з міжнародною участю «Пріоритетні напрями розвитку науки і освіти» (м. Бердянськ, 2020 р.), на II Усеукраїнській студентській науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні тенденції та перспективи мовно-літературної освіти в Україні» (м. Глухів, 2020 р.), на Всеукраїнській студентській конференції «Арватівські читання – 2020» (м. Ніжин, 2020 р.), на XI Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Мова й література у проекції різних наукових парадигм» (м. Старобільськ, 2020 р.), на звітній науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти «Освіта ХХІ століття: молодіжний вимір» (м. Глухів, 2020 р.).

Структура курсової роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаної літератури (35 позицій). Загальний обсяг роботи становить 32 сторінки, із них основного тексту – 29 сторінок.

Зразок оформлення розділу та підрозділів курсової роботи

Тема курсової роботи: Постмодерністські домінанти творчості Джона Фаулза (на матеріалі роману «Маг» (Волхв))

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОБЛЕМИ ДОСЛІДЖЕННЯ

1.1. Поняття «постмодернізм» у науковій літературі

Постмодернізм (фр. postmodernisme – після модернізму) – термін на означення стану культури та літератури Західної Європи 50 – 90-х років ХХ століття. У світовому мистецтві та сфері гуманітарного знання постмодерністські тенденції, викликані кризою модернізму та появою нових наукових дисциплін (філософська антропологія, семіотика, семіотика культури, кібернетика, теорія інформації тощо), наростають з середини 50-х років ХХ століття. Філософсько-теоретичну базу постмодернізму складають концепції, розроблені в рамках постструктуралізму в 60-70-х роках у Франції.

[...]

1.2. Критична рецепція творчості Джона Фаулза в українському науковому просторі

Самобутність творчого доробку Дж. Фаулза майже відразу привернула увагу критиків, літературознавців та пересічних читачів. Постмодерний дискурс його творів невіддільний від екзистенційної філософії, спроб осмислити шляхи становлення особистості. Оригінальність творчого методу зумовлена особливостями літератури ХХ століття, коли художній простір прозового тексту безмежно розширюється та поглиблюється, набуваючи ознак не стільки універсальності, скільки непевності, багатозначності.

Його перші твори критика зустрічає як щось оригінальне, яке випадає із загальноприйнятої картини. Так, М. Бредбері характеризує його як письменника, націленого на експеримент, і пов'язує із ним сподівання на відновлення форми роману. Одночасно учені відмічають цілеспрямовану свідому орієнтацію Дж. Фаулза на національну реалістичну традицію. Обидві оцінки є цілком справедливими, оскільки в його творчості намітилися і традиції, і новації.

[...]

Зразок оформлення висновків дослідження
Тема курсової роботи: «Тема інтелігенції в повістевій прозі
Б. Грінченка»

ВИСНОВКИ

У другій половині XIX ст. українська інтелігенція стала основною рушійною силою національно-культурного відродження, що вбачала шлях національного визволення в наближенні до народу, сприянні його духовному й політичному самовизначенню. Зміна суспільної ролі інтелектуальної еліти зумовила появу в українській прозі другої половини XIX – початку XX ст. творів на тему життя й діяльності української інтелігенції.

Проаналізувавши та узагальнивши основні підходи літературознавців до розкриття значення терміну «тема», у межах дослідження під ним розуміємо предмет зображення, центральне змістове коло подій у художньому творі.

Тема інтелектуальної еліти нації зазнала різних авторських інтерпретацій. Українська проза другої половини XIX – початку XX ст. багата на образи інтелігентів, які формувались і діяли в рідній просвітянській ідеології та практики. До теми інтелігенції звертались І. Нечуй-Левицький, Панас Мирний, Б. Грінченко, І. Франко, О. Кобилянська, О. Маковей, Л. Мартович та ін. Автори порушили проблеми діяльності «нових людей», показали різні типи представників національної еліти, наголосили на потребі пошуку шляхів її взаємодії з народом задля національно-культурного поступу.

Борис Грінченко – письменник, публіцист, учений, педагог, перекладач, журналіст, видавець, по-справжньому титанічна постать. Він був високо інтелігентною людиною, відзначався самозреченістю в праці для народу. Тема ролі в суспільстві та діяльності інтелігенції представлена і в публіцистичних працях Б. Грінченка («Листи з України Наддніпрянської» (1892), «Братства й просвітна справа на Україні за польського панування до Б. Хмельницького» (1907)), і в його багатогранній художній творчості, зокрема в повістевій прозі.

Цій темі присвячено ідеологічно наснажені повісті митця «Сонячний промінь», «На розпутті» та «Брат на брата», у яких створено образи репрезентантів культурницького подвижництва. Назви творів символічні й відображають становище, напрями дій тогочасної інтелігенції.

У повістях «Сонячний промінь» (1890) та «На розпутті» (1891) дослідники критично поцінують образи інтелігентів-просвітників, які не мають чіткої програми праці на селі. Програмними тирадами Марка Кравченка в повісті «Сонячний промінь» Б. Грінченко наголосив на проблемі розрізненості українських інтелігентів, що перешкоджає цілеспрямованій

праці для народу як шляху до національно-культурного поступу. Як і сам автор, протагоніст вирізняється принциповістю, чесністю, повагою до людей.

У повісті «На розпугті» Б. Грінченко відтворив паралельно-контрастні образи – егоїстичного юриста Гордія Раденка, здатного на аморальні вчинки, та діяльного лікаря Демида Гайденка. Ці персонажі ілюстрували, відповідно, «інтелігенцію панства» та «інтелігенцію мужика». Однак вони не позбавлені схематичності, адже, на думку автора, позитивний тип українського інтелігента на той час ще не було вироблено. Відповідно, ідея зближення інтелігенції з народом, їхня взаємодія у творі не була повністю реалізована.

В останній із своїх повістей – «Брат на брата» (1907) Б. Грінченко знову звернувся до образу інтелігента, однак показав його активнішим, ніж у попередніх творах. Це образ представника вчительства Євгена Корецького, патріота й демократа, здатного заради справедливості та правди принести в жертву власне життя. Твір закликає до злагоди, культури, освіти, які стануть на заваді збройним сутичкам, передає сподівання інтелігенції тієї епохи на єдність із народом у боротьбі за волю. У заголовку відтворено глибокий історичний конфлікт українського суспільства.

Важлива суспільна проблематика, широке коло героїв, серед яких протагоністи – «нові люди», представники культурницького подвижництва, просвітники і демократи; яскраві ліричні й драматичні сцени, дискусійно-публіцистичні моменти роблять повісті Б. Грінченка із життя інтелектуальної еліти нації вагомим набутком української літератури.

Курсова робота не вичерпує всіх аспектів проблеми й потребує подальших напрямків її дослідження, які вбачаємо в розкритті особливостей інтерпретації теми інтелігенції в малій прозі та драматургії Б. Грінченка.

Зразки оформлення бібліографічного опису в списку використаних джерел згідно з ДСТУ 8302:2015

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Книги одного, двох або трьох авторів

1. Білоус П. В. Теорія літератури : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2013. 328 с.
2. Базиль Л., Пустовіт В. Літературознавчі дослідження студентів-філологів: теорія і методика: навч. посібн. для студ. гуманітарн. спец-й. Луганськ : Глобус, 2012. 244 с.
3. Давиденко Г. Й., Стрельчук Г. М., Гричаник Н. І. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : 3-тє вид., перероблене та доповнене / Навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 488 с.

Книги чотирьох та більше авторів

4. Історія зарубіжної літератури ХХ століття : навчальний посібник / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 496 с.
5. Педагогіка розуміння як перспективний напрям розвитку вищої освіти : навч. посібн. / О. Г. Романовський, О. С. Пономарьов, С. М. Резнік, Ж. Б. Богдан; Харків, 2014. 260 с.

Колективний автор

6. Професійна підготовка фахівців: креативний підхід : монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во Євенок О. О., 2017. 543 с.

Автор(и) та редактор(и)/упорядники

7. Новиков А., Троша Н., Максимчук-Макаренко С. Літературні пріоритети Олександра Довженка : монографія / за ред. проф. А. О. Новикова. Суми : Видавництво Вінниченка Миколи Дмитровича, 2016. 212 с.

Без автора

8. Словник іншомовних слів : 23000 слів та термінологічних словосполучень / уклад. Л. Пустовіт. Київ : Наукова думка, 2000. 680 с.

Багатотомні видання

9. Історія української літератури. Кінець ХІХ – початок ХХ ст. : У 2 кн. : підручник / За ред. проф. О. Д. Гнідан. К. : Либідь, 2006. Кн. 2. 496 с.
10. Літературознавча енциклопедія : У двох томах. Т. 2. Авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. К. : ВЦ «Академія», 2007. 624 с.

11. Історія української літератури ХХ століття : у 2-х кн. / за ред. В. Г. Дончика. Київ : Либідь, 1994. Т. 2. Кн. 1. 782 с.

Автореферати дисертацій

12. Клейменова Т. В. Поетика «вчительської» прози Марії Колцуняк та Івана Садового : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова. Київ, 2014. 20 с.

13. Римар Н. Ю. Наративні стратегії художньої прози Ніни Бічуї : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ, 2016. 22 с.

Дисертації

14. Новиков А. О. Марко Кропивницький і українська драматургія другої половини ХІХ – початку ХХ ст. : дис. ... доктора філол. наук : 10.01.01. Харків, 2006. 436 с.

15. Гричаник Н. І. Методика навчання майбутніх учителів зарубіжної літератури шкільного аналізу епічних творів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Глухів, 2020. 363 с.

Законодавчі та нормативні документи

16. Національна доктрина розвитку освіти : затв. Указом Президента України від 17.04.2002 р. № 347. Освіта. 2002. 24 квіт. (№ 14). С. 2–4.

Архівні документи

17. Довженко О. П. Материні пісні. Збірка пісень. ЦДАМЛМ України (Центральний державний архів-музей літератури і мистецтва України). Ф.690. Оп. 1. Спр.14.53 арк.

Стандарти

18. ДСТУ 3582:2013. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.

Бібліографічні покажчики

19. Ніла Йосипівна Волошина – педагог, науковець, особистість : бібліографічний покажчик / упоряд.: Т. О. Яценко, О. В. Міщенко. Київ : УОВЦ «Оріон», 2020. 40 с.

Статті з періодичних видань

20. Лебідь М. Чарльз Діккенс «Різдвяна пісня в прозі». Реальне і фантастичне. *Зарубіжна література в школах України*. 2021. № 11. С. 36–38.

21. Головченко Н. Структурно-стильові домінанти імпресіонізму: До вивчення творів К. Гамсуна «Пан», М. Коцюбинського «Цвіт яблуні», І. Буніна «Легке дихання». *Українська література в загальноосвітній школі*. 2005. № 2. С. 9–15.

Тези доповідей, матеріали конференцій

22. Гричаник Н. І. Деякі аспекти теорії та методики підготовки майбутніх учителів літератури до аналізу художнього твору. *Глухівські наукові читання – 2016. Актуальні питання суспільних та гуманітарних наук*: матеріали VI Міжнародної інтернет-конференції молодих учених та студентів. Глухів : РВВ Глухівського НПУ ім. О. Довженка. 2016. С. 52–54.
23. Клейменова Т. В. Художня інтерпретація проблеми еміграції у прозі Осипа Маковея. *Таврійські філологічні наукові читання*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 25–26 січня 2019 р. Київ : Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. С. 14–17.

Електронні ресурси

24. Зарубіжна література. Програма для загальноосвітніх навчальних закладів 6-9 класи. URL : mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna (дата звернення: 12.04.2023).
25. Шевчук В. Дім на горі. URL : <https://www.ukrlib.com.ua/books/printit.php?tid=684&page=62> (дата звернення: 22.03.2022).

Зразки оформлення додатків

Таблиця 1.1

Сутність і риси екзистенціалізму

ЕКЗИСТЕНЦІАЛІЗМ	
<p>(від лат. <i>existentia</i> – існування) розглядають і як напрям у філософії ХХ ст., і як літературну течію. Він зародився у 20-ті роки ХХ ст. між двома світовими війнами. Екзистенціалізм позиціонує і досліджує людину як унікальну духовну істоту, здатну до вибору своєї долі. Екзистенціалістам притаманне нетрадиційне тлумачення світу як хаосу, абсурду, який прагне подолати людський розум.</p>	
Джерела:	
<p>філософські праці німецьких письменників Е.-С. К'єркегора, М. Хайдеггера, К. Ясперса та французьких письменників-філософів Ж.-П. Сартра й А. Камю.</p>	
Основні риси екзистенціалізму:	
<p>Категорії екзистенціалізму в художній літературі:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ абсурд; ➤ абсурдна людина; ➤ свобода вибору; ➤ усвідомлення існування; ➤ самотність; ➤ відчуження; ➤ відчай; ➤ страх; ➤ страждання; ➤ «межова ситуація»; ➤ смерть 	<ul style="list-style-type: none"> ➤ на перше місце ставляться категорії абсурдності буття, страху, відчаю, самотності, страждання, смерті; ➤ у центрі твору – митець зі своїми поглядами, світосприйняттям; ➤ зображення настроїв інтелігенції, розчарованої соціальними, етичними теоріями; ➤ особистість має протидіяти суспільству, державі, середовищу, ворожому «іншому», адже всі вони нав'язують їй свою волю, мораль, інтереси й ідеали; ➤ митці зосереджують увагу на внутрішньому світі людини, на власне особистості та її існуванні, яке є основною та відправною точкою осмислення буття; ➤ головна увага приділяється духовній стійкості людини перед лицем ворожого світу; ➤ поняття відчуженості й абсурдності є взаємопов'язаними та взаємозумовленими в літературних творах екзистенціалістів; ➤ вищу життєву цінність екзистенціалісти вбачають у свободі особистості.
Екзистенціальні мотиви:	
<p>Мотиви трагічності, порожнечі, безцільності, самотності, прагнення свободи, нездійсненності людських прагнень, породжені настроями песимізму й розчарування</p>	
Представники	
<p>Найбільш яскраво цей напрям репрезентований творами французьких письменників-філософів Г. Марселя, Ж.-П. Сартра, С. де Бовуар, А. Камю, в американській літературі – Н. Мейлера, Дж. Болдуїна, в англійській – А. Мердок, В. Голдінга, у японській – К. Абе.</p> <p>В українській літературі риси екзистенціалізму вперше проявились у 20-х роках ХХ ст. Вони наявні у творчості В. Підмогильного, В. Домонтовича, А. Головка, Івана Багряного, Т. Осьмачки, В. Барки, В. Шевчука, В. Стуса та ін.</p>	

**Концепція історичного і трансісторичного підходів до
постмодернізму**

	Історичний підхід	Трансісторичний підхід
Тлумачення дефініції	Постмодернізм – це чергова ланка в ланцюжку закономірного процесу зміни культурних епох.	Постмодернізм – це типологічне явище, характерне для різних етапів розвитку культури, як період перед формуванням нових художніх форм; естетика, культура будь-якої кризової епохи зміни цінностей, естетика перехідного періоду.
Історичне підґрунтя	<ul style="list-style-type: none"> - період розвінчання тоталітарних, моноідеологічних державних утворень; - криза прогресивного мислення, усвідомлення загрози самознищення людства; - розчарування в дієвості моноцентристських ідей. 	<ul style="list-style-type: none"> - викриття негативних сторін суспільного, політичного, соціального життя; - істотна зміна світоглядних позицій; - певний хаос ідей, поглядів, переконань.
Особливості світосприйняття	Світ уявляється як хаос, заперечується будь-яка система цінностей і пріоритетів; домінування іронії, релятивності, пародії та десакралізації найвищих авторитетів. Виникає специфічна форма світовідчуття, яка називається «постмодерністська чуттєвість». Вона заперечує всі системи цінностей і пріоритетів.	Світ – складне, незрозуміле, нерозгадане утворення, у якому панує хаос, непорозуміння, міжбуття.
Особливості літературних творів	Художні тексти не мають яскраво вираженої чіткої ідеї та структури, у них спостерігається дифузія стилів, зближення й нарощування різних літературних напрямів.	Художні твори мають складну композиційну будову.

Основні образи персонажів кіноповісті «Україна в огні»

Персонаж	Його провідна риса	Цитати з твору
Лаврін	Людина козацького гарту: не лише сам виграв битву за своє життя, а й запалив жагою свободи інших у концтаборі	«Піднімайтесь, хто сильний і дужий! Хто хоче жити, вилізай з могил!... Ні кроку назад! Вперед!»
Христя	Полемічне загострення проблеми національної гордості й гуманного ставлення до особистості	«Я знаю, що мені не вийти звідси... Щось мені тут ось... каже, що прийшла моя смерть... що нема в мене ні отієї, що ви казали, національної гордості, ні честі, ні гідності. Так скажіть мені хоч перед смертю, чому ж оцього в мене нема? А де ж воно, людоньки? Рід же наш чесний».
Олеся	Символ нескореної українки, берегині роду	«У мене друга вдача. Я м'яка, не войовнича. В мене зло не тримається. Все прощаю, як дурна. Все забуваю. Жити ж треба...».
Василь Кравчина	Утілення стійкості та героїзму, вірності, духовної чистоти	«За що ми б'ємося? За що умираємо? Вороги наші б'ються за особисті багатства, за владу над нашою землею. Наші друзі воюють за мир, і лад, і радості багатого, щасливого життя своїх країн... Ми б'ємось за те, чому нема ціни у всьому світі, – за Батьківщину».

Види порушення академічної доброчесності

- **Академічний плагіат** – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результат власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства.
- **Самоплагіат** – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.
- **Фабрикація** – вигадкування даних чи фактів, які використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.
- **Фальсифікація** – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.
- **Списування** – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.
- **Обман** – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.
- **Хабарництво** – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.
- **Необ'єктивне оцінювання** – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти; надання здобувачам освіти під час проходження ними оцінювання результатів навчання допомоги чи створення перешкод, не передбачених умовами та/або процедурами проходження такого оцінювання; вплив у будь-якій формі (прохання, умовляння, вказівка, погроза, примушування тощо) на педагогічного (науково-педагогічного) працівника з метою здійснення ним необ'єктивного оцінювання результатів навчання.

Методичне видання

ГРИЧАНИК Наталія _____,
КЛЕЙМЕНОВА Тетяна _____

КУРСОВА РОБОТА
З ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ /
ІСТОРІЇ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:
НАПИСАННЯ, ОФОРМЛЕННЯ, ЗАХИСТ

Методичні рекомендації
для студентів спеціальності
014 Середня освіта (Українська мова і література)

Підп. до друку 26.04.2023.
Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman.
Папір офсетний. Друк офсетний. Ум. друк. арк. 4,07.
Ум. фарб.-відб. 4,07. Обл.-вид. арк. 3,59.
Тираж 100 пр.

Видавець:
ГЛУХІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА,
вул. Києво-Московська, 24, м. Глухів,
Сумська область, 41400

Виготовлювач:
ФОП Цьома С.П. 40002, м. Суми, вул. Роменська, 100.
Тел.: 066-293-34-29.
Зам. № 12.

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
серія ДК, № 5050 від 23.02.2016.